

**Lojo stads plan för
förskoleundervisning 2023**



Namn	Lojo stads plan för förskoleundervisning 2023
Kommun	Lojo
Träder i kraft	8.8.2023
Pdf skapad	15.9.2023

Innehållsförteckning

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen.	1
1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan.	1
1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den.	1
1.3. Centrala beslut i den lokala läroplanen.	3
2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål.	5
2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen.	5
2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärtigen.	7
2.3. Värdegrunden.	8
2.4. Synen på lärande.	8
2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen.	9
2.6. Frågor som avgörs på lokal nivå.	11
3. Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande.	13
3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen.	13
3.2. Lärmiljöer i förskoleundervisningen.	14
3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna.	15
3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå.	16
4. Principer för förskoleundervisningen.	20
4.1. Mångsidiga arbetsätt.	20
4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet.	20
4.3. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden.	21
4.4. Specifika frågor angående språk och kultur.	31
4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå.	33
5. Stöd för barnets växande och lärande.	43
5.1. Principerna för stöd.	43
5.2. Samarbete med vårdnadshavaren i samband med stöd.	44
5.3. Allmänt stöd.	44
5.4. Intensifierat stöd.	44
5.5. Särskilt stöd.	46
5.6. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.	50
5.7. Frågor som avgörs på lokal nivå.	51
6. Elevvård.	59
6.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens elevvårdsplan.	59
7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.	61

7.1. Frågor som avgörs på lokal nivå.	61
---	----

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt lagen om grundläggande utbildning¹, utifrån vilken den lokala läroplanen för förskoleundervisningen ska utarbetas och förskoleundervisningen genomförs. Beredningen av läroplansgrunderna regleras främst av lagen och förordningen om grundläggande utbildning och av statsrådets förordning² som fastställer målen för förskoleundervisningen.

Syftet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan är att främja att en högklassig och enhetlig förskoleundervisning förverkligas i hela landet. Utgångspunkt för revideringen av grunderna är de utmaningar som förändringarna i barnens uppväxtmiljö och förskolans verksamhetsmiljö ställer i dag och i framtiden. Grunderna har beretts i brett samarbete utgående från de senaste resultaten från forskning och utvecklingsarbete.

I grunderna för läroplanen³ fastställs målen och det centrala innehållet i förskoleundervisningen, samarbetet mellan vårdnadshavarna och förskolan samt principerna för elevvård och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Förskoleundervisningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran, där målen inom olika delområden är relaterade till varandra och formar grunden för verksamhetskulturen. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller därför också texter som klargör målen för förskoleundervisningen.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller hänvisningar till lagstiftningen. Syftet med hänvisningarna är att förtydliga sambandet mellan läroplansgrunderna och lagstiftningen. Avvikande från lagarna som reglerar förskoleundervisningen används i grunderna för förskoleundervisningens läroplan benämningen barn i stället för elev, stöd för växande och lärande i stället för stöd för lärande och skolgång, och elevvård i stället för termen elevhälsa som används i lagen om elev- och studerandevård.

1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den

Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan⁴ för förskoleundervisningen och för att utveckla den. I den lokala läroplanen bestäms utifrån de nationella grunderna för förskoleundervisningen om det fostrande arbetet, undervisningen, elevvården, samarbetet med vårdnadshavarna samt om den övriga verksamheten och dess genomförande. Läroplanen ska utarbetas så att den beskriver, styr och stödjer anordnandet av förskoleundervisningen vid alla förskoleenheter. Vid uppgörandet av den lokala läroplanen ska anordnaren av förskoleundervisning beakta de lokala särdragen och barnens behov samt resultat från utvärderingar och utvecklingsarbete som gäller förskoleundervisningen.

Läroplanen ska också utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- läroplanen för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- läroplanen för den grundläggande utbildningen

1 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 14 § 2 mom. och Statsrådets förordning (422/2012) 13 §

2 Statsrådets förordning (422/2012)

3 Lag om grundläggande utbildning 14 § 2 mom. (477/2003)

4 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 15 § 1 mom.

- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen⁵
- plan för likabehandling enligt diskrimineringslagen⁶
- jämställdhetsplan enligt jämställdhetslagen⁷
- eventuell plan för hållbar utveckling eller kulturförstran samt övriga planer och beslut som anordnaren av förskoleundervisning gjort angående utbildning, barn och familjer.

Anordnaren av förskoleundervisning⁸ ska godkänna läroplanen separat för förskoleundervisning på svenska, finska och samiska och vid behov för förskoleundervisning på något annat språk. Den lokala läroplanen kan utarbetas gemensamt för alla förskoleenheter eller så att planen innehåller gemensamma delar och enhetsspecifika delar på det sätt som anordnaren av förskoleundervisning beslutar. Flera anordnare av förskoleundervisning kan också komma överens om att utarbeta, utvärdera och utveckla läroplanen tillsammans. Anordnaren av förskoleundervisning ska dessutom utgående från läroplanen sammanställa en årlig plan⁹ och på förhand underrätta vårdnadshavarna om centrala frågor som bestäms i den. I planen preciseras hur den lokala läroplanen förverkligas vid varje förskoleenhet under det aktuella året.

Anordnaren av förskoleundervisning ska se till att förskolepersonalen och vårdnadshavarna har möjlighet att delta i utarbetandet och utvecklandet av läroplanen. Också barnens synpunkter¹⁰ ska beaktas och användas i utvecklingsarbetet. Särskild vikt läggs vid att skapa metoder för samarbete så att både barnen och vårdnadshavarna kan delta och påverka på ett meningsfullt sätt. Enligt lagen om grundläggande utbildning¹¹ ska förskoleundervisningens läroplan utarbetas i samarbete med de myndigheter som ordnar social- och hälsovårdstjänster inom välfärdsområdet. För att trygga en enhetlig lärtig för barnen är det viktigt att personalen inom den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen ges möjlighet att bekanta sig med och delta i utarbetandet och utvecklandet av förskoleundervisningens läroplan.

Enligt lagen om grundläggande utbildning¹² har ett barn som deltar i förskoleundervisning rätt att varje dag i förskolan få undervisning enligt läroplanen samt sådan handledning och sådant stöd som förutsätts för en gynnsam utveckling och inläring. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med barnet i förskolan följa den läroplan som anordnaren av förskoleundervisning fastställt och andra normer som reglerar arbetet. Också de individuella planer som anknyter till stöd för barnets växande och lärande¹³ ska utarbetas utgående från den gemensamma läroplanen.

Anordnaren av förskoleundervisning har som uppdrag att utvärdera sin förskoleundervisning och dess effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen¹⁴ är att utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen och förbättra förutsättningarna för barnens lärande. Uppföljning och utvärdering av den lokala läroplanen och den årliga plan som preciserar läroplanen är en del av utvärderingsuppdraget och utvecklingsarbetet. Utöver den information som anordnaren av förskoleundervisning och förskoleenheterna ger kan även resultaten av nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt användas vid utvärderingen av förskoleundervisningen. En konstruktiv och öppen självvärdering främjas av samarbete med andra aktörer.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Anordnaren av förskoleundervisning kan också granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbetet.

5 Barnskyddslag (417/2007) 12 §, Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 12 §

6 Diskrimineringslag (1325/2014) 6 §

7 Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) och dess ändring (1329/2014)

8 Lag om grundläggande utbildning 15 § 1 mom. (628/1998)

9 Förordning om grundläggande utbildning 9 § (852/1998)

10 Lag om grundläggande utbildning 47 a (1267/2013), FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

11 Lag om grundläggande utbildning 15 § 2 mom. (477/2003)

12 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

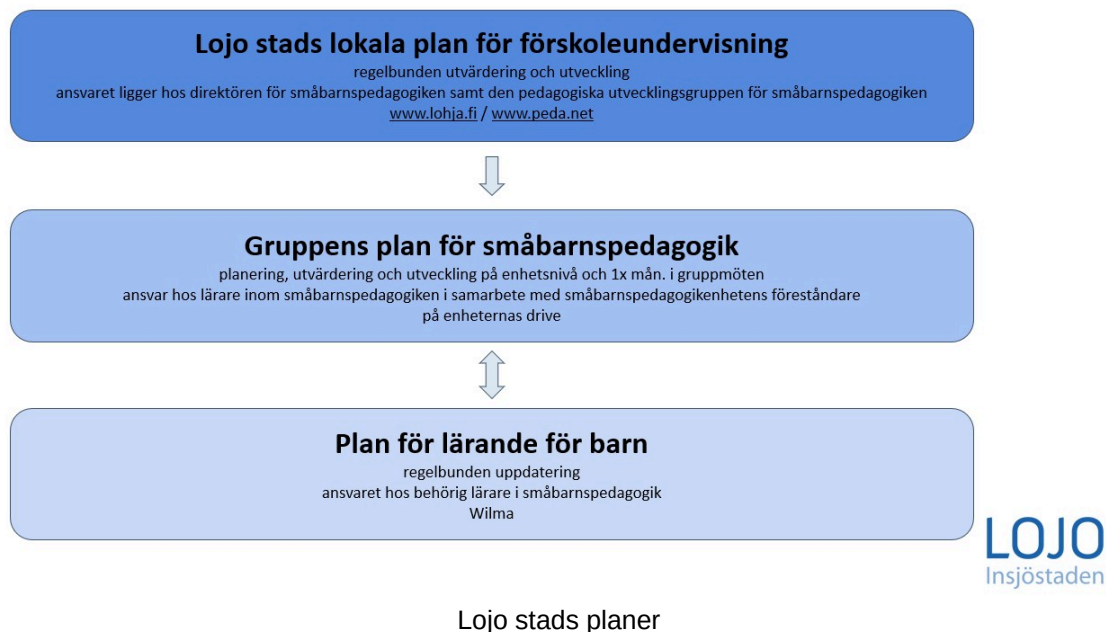
13 Lag om grundläggande utbildning 16 a § och 17 a § (642/2010)

14 Lag om grundläggande utbildning 21 § 1 och 2 mom. (1296/2013)

1.3. Centrala beslut i den lokala läroplanen

I LOJO

Den lokala läroplanen för förskoleundervisningen bildar en gemensam grund för uppgörandet av planer för småbarnspedagogik för förskolegrupper och anger riktlinjerna för den dagliga förskoleundervisningen. Utöver den lokala planen har Lojo stad en plan för småbarnspedagogik för grupper och planer för lärande för barn. Målet är att säkerställa en jämställd och högkvalitativ förskoleundervisning för 6-åriga barn. Rätten till förskoleundervisningen omfattar dessutom 5-åringar med förlängd läroplikt och 7-åringar som påbörjar den grundläggande utbildningen ett år senare än den föreskrivna tiden.



Den lokala planen förenar verksamheten i förskoleundervisningen med kommunens mångprofessionella verksamhet för att främja barnens och de ungas välbefinnande och lärande. Planen är bindande för förundervisningsverksamhetsställena. En viktig aspekt av utarbetandet på lokal nivå är tvåspråkighet samt säkerställande av fortsatt utveckling och lärande. Den lokala planen är ett dokument som uppdateras och kompletteras. Den utarbetas som en svensk- och finskspråkig kontinuitet från småbarnspedagogiken till den grundläggande utbildningen och godkänns av Bildningsnämnden. Den lokala läroplanen för förskoleundervisningen i Lojo har utarbetats av en *pedagogisk utvecklingsgrupp inom småbarnspedagogiken*. Gruppen ansvarar också för utvärderingen och utvecklingen av planens genomförande.

Förskoleundervisningen som brobyggare inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen kräver ett nära samarbete med personalen inom både småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för att trygga en enhetlig lärtig för barnen. Här utnyttjas både regionala och enhetsspecifika mångprofessionella välfärdsgrupper och den gemensamma elevvården. I Lojo fyller man årligen för varje 3–6 år gammalt barn i rådgivningssamarbetsblanketten "*Barn inom småbarnspedagogik*". Dessa uppgifter diskuteras med vårdnadshavarna och skickas till rådgivningen som stöd för hälsovårdarens observationer och undersökningar. Uppgifterna på blanketten och rådgivningens hälsokontrollresultat utnyttjas när verksamheten planeras så att den motsvarar barnets behov.

Förundervisningsgrupperna registrerar gruppens plan för småbarnspedagogik. I denna plan beskrivs enhetens verksamhetsidé, värderingar och prioriteringar utifrån ett gemensamt samtal, teamavtalet om ansvarsfördelningen, de starka sidorna och de avtalade rutinerna i gruppen samt frågor som dykt upp angående läroplanerna för barnen. Planen uppdateras och genomförandet av den utvärderas regelbundet under verksamhetsåret. Gruppens lärare inom småbarnspedagogik

ansvarar för utarbetandet av planen. Föreståndaren för enheten för småbarnspedagogik ansvarar för att gruppernas planer för småbarnspedagogik uppdateras i vardagen enligt barnens behov. Planerna registreras elektroniskt i stadens molntjänst som skyddas av ett lösenord.

Läroplanen för förskoleundervisning i Lojo stad är bindande för personalen och i vardagen en handbok som styr den praktiska verksamheten. I planen har man i Lojo skrivit ner gemensamt överenskomna riktlinjer, arbetssätt och prioriteringar samt lokala praxis som ska följas. Planen har offentliggjorts elektroniskt i tjänsten eGrunder och är tillgänglig på både Lojo stads webbplats och peda.net. Dessutom tillhandahålls information om den för vårdnadshavare och samarbetspartner på bland annat föräldrakvällar, förskoleundervisningsplatsens webbplats samt regionalt med hjälp av välfärdsgруппerna. Förskoleundervisningsställena svarar för att vårdnadshavarna har möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen på enhets- och gruppnivå. För att möjliggöra deltagandet anlitas vid behov tolktjänster för vårdnadshavarna.

Handlingar som kompletterar förskoleundervisningens läroplan:

- Utvecklingsprogrammet för växande och undervisning
- Förskoleundervisningsgruppens plan för småbarnspedagogik
- Lojo stads plan för småbarnspedagogik
- Lojo stads läroplan för förskoleundervisning i den förberedande undervisningen inför den grundläggande utbildningen
- Läroplan för den grundläggande utbildningen i Lojo
- Plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten
- Plan för barns och ungas välbefinnande
- Kommunal elevvårdsplan för förskoleundervisning och grundläggande utbildning
- Lojo stads handbok om en trygg småbarnspedagogik och förskoleundervisning som främjar välbefinnande (plan för främjande av jämställdhet och likabehandling/plan för arbetet mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld)
- Miljöprogram
- Digiagenda
- Kulturstigen
- Längs biblioteksstigen – Samarbetsplanen för bibliotek, skolor och småbarnspedagogik
- Räddnings-/säkerhetsplan

2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål

Förskolan är en viktig tidsperiod i barnets liv. Förskoleundervisningen ska planeras och genomföras så att barnen har möjlighet att bli inspirerade, experimentera och att lära sig nytt. Barnens utveckling inom de olika kunskaps- och färdighetsområdena breddas genom att de agerar och är aktiva och leker i månsidiga lärmiljöer. I förskoleundervisningen ska barnen ges tillfälle att kommunicera på olika sätt och att stärka sina sociala färdigheter. Målet är att barnen lär sig att värdesätta att alla människor är likvärdiga och att de själva är unika.

Småbarnspedagogiken inklusive förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en logiskt framskridande helhet som lägger grund för ett livslångt lärande. Förskoleundervisningens centrala uppdrag är att främja barnets förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Undervisningen ska utgå från barnet. Undervisningens uppdrag är att stärka barnets positiva självbild och uppfattning om sig själv som lärande individ. Förskoleundervisningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Förskoleundervisningen har stor betydelse när det gäller att på ett tidigt stadium upptäcka behov av stöd för växande och lärande, att ge stöd och samtidigt förebygga svårigheter.

2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen¹⁵ samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om förskoleundervisning ska barnets bästa i första hand¹⁶ beaktas. Då undervisningen ordnas ska också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa beaktas. Sådana är bland annat lagen om likabehandling¹⁷, jämställdhetslagen¹⁸, Europakonventionen om mänskliga rättigheter¹⁹ och FN:s konvention om barnets rättigheter²⁰. Enligt Finlands grundlag²¹ får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Kommunen är skyldig att ordna förskoleundervisning²² för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor. Vårdnadshavaren ska se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås²³. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor.

I förskoleundervisningen är undervisningsspråket antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än de som fastställs i lagen om grundläggande utbildning²⁴, om det inte äventyrar barnens möjligheter att följa med undervisningen. Om detta bestäms närmare i avsnittet Specifika frågor angående språk och kultur.

15 Lag om elev- och studerandevård (1287/2013)

16 Lag om grundläggande utbildning 3 a § (163/2022)

17 Lag om likabehandling (21/2004)

18 Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986)

19 Europakonventionen om mänskliga rättigheter, Fördrag (63/1999)

20 FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

21 Finlands grundlag (731/1999) 6 § 2 mom.

22 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 4 §

23 Lag om grundläggande utbildning 26 a § 4 mom. (1040/2014)

24 Lag om grundläggande utbildning 10 § 1 mom. (1288/1999)

Enligt lagen om grundläggande utbildning²⁵ är målet för förskoleundervisningen att stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogik förbättra barnens inlärningsförutsättningar. Förskoleundervisningen ska också främja bildning och jämlikhet och undervisningen ska ges på tillräckligt lika villkor i hela landet. Målen för undervisning och fostran beskrivs närmare i statsrådets förordning²⁶.

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår²⁷ och ska ges under minst 700 timmar²⁸. För barn som omfattas av förlängd läroplikt beskrivs alternativen i avsnittet Särskilt stöd. Förskoleundervisningen ska ordnas så att barn som deltar i förskoleundervisning har möjlighet att använda andra tjänster inom småbarnspedagogiken²⁹.

Förskoleundervisningen ska genomföras enligt en lokal läroplan som utarbetats utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Förskoleundervisningen ska på ett positivt sätt ta hänsyn till barnens olika språkliga, kulturella och religiösa bakgrund eller åskådning. Barnens åsikter ska beaktas och utvecklingen av deras identitet stödjas.

I lagstiftningen som berör förskoleundervisningen betonas vårdnadshavarnas delaktighet³⁰. Vårdnadshavarna har rätt att få information om förskoleundervisningens mål och verksamhet redan innan anmälan till förskoleundervisningen sker och om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vårdnadshavarnas åsikter och den information och respons som de ger ska beaktas när man utvecklar förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria³¹. Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid³² som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Barn som deltar i förskoleundervisning har rätt till en trygg och säker studiemiljö³³. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. En verksamhetskultur som bygger på ömsesidig respekt och omsorg och lärmiljöer som lämpar sig för förskoleundervisningen skapar goda förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga och säkra. Barnen ska individuellt och i grupp handledas³⁴ till att ta ansvar för sitt eget beteende och för att ingen i gruppen blir mobbad eller diskriminerad eller orsakar fara för någon annan. Trygghets- och säkerhetsfrågor beskrivs närmare i samband med Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande och Elevvård. Vid anordnandet av undervisning ska dessutom beaktas föreskrifter om arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd samt föreskrifter om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I förskoleundervisningen kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning³⁵ användas på ett för förskoleundervisningen anpassat sätt. Utbildningsanordnaren ansvarar för uppgörandet av den plan som lagen förutsätter. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en skild plan.

Kommunen eller en anordnare som beviljats tillstånd att ordna förskoleundervisning kan köpa förskoletjänsterna³⁶ av en offentlig eller privat serviceproducent. Utbildningsanordnaren ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de lagar som gäller förskoleundervisning, tillståndet att ordna förskoleundervisning och enligt föreliggande läroplansgrunder.

25 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 2 §

26 Statsrådets förordning (422/2012) 2–4 §

27 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 9 § 2 mom.

28 Förordning om grundläggande utbildning (852/1998) 3 § 2 mom.

29 Lag om grundläggande utbildning 6 § 1 mom. (1288/1999) och Lag om småbarnspedagogik 11 a § 1 mom. (580/2015)

30 Lag om grundläggande utbildning 3 § 3 mom. (628/1998)

31 Lag om grundläggande utbildning 31 § 1 mom. (477/2003) och Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 9 § 4 mom.

32 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 31 § 2 mom.

33 Lag om grundläggande utbildning 29 § 1 mom. (1267/2013)

34 Lag om grundläggande utbildning 35 § (163/2022)

35 Lag om grundläggande utbildning 35 a § (1267/2013) samt 36 och 36 a § (477/2003 och 1267/2013)

36 Lag om grundläggande utbildning 4 § 1 mom. och 7 § 5 mom. (628/1998)

2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärtigen

Det är viktigt att småbarnspedagogik, förskoleundervisningen som ingår i den, och den grundläggande utbildningen bildar en helhet som framskrider på ett logiskt sätt med tanke på barnens växande och lärande. Utgångspunkten för en högklassig helhet är att lärarna och den övriga personalen känner till de olika etapperna under lärtigen samt de centrala mål, särdrag och metoder som anknyter till dem. För att barnens växande och lärande ska fortlöpa smidigt, ska övergångarna planeras och utvärderas gemensamt på det sätt som beskrivs i avsnittet *Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna*. Undervisningspersonalen och den övriga personalen ska samarbeta med vårdnadshavarna under alla etapper av barnens lärtig. Målet är att varje barns lärtig fortlöper smidigt från småbarnspedagogik till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen utgående från barnets behov. För att målet ska nås är det viktigt med en systematisk ledning av personalens samarbete och kompetens både på förskoleenheterna och på anordnarnivå.

Förskoleundervisningen har i enlighet med statsrådets förordning³⁷ som särskilt mål att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande. I förskoleundervisningen ska pedagogiska metoder som lämpar sig för småbarnspedagogik användas och barnens intressen respekteras när undervisningen ordnas. Olika former av lek ska ständigt ingå i förskoleundervisningens verksamhet. Vårdnadshavarna är viktiga samarbetsparter vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Stödet för växande och lärande samt elevvården ordnas vid behov genom sektorsöversgripande samarbete.

Förskoleundervisningen är målinriktad verksamhet. Målen för undervisningen fastställs enligt grunderna för läroplanen och den lokala läroplan som utarbetats utgående från läroplansgrunderna. Läroplanen ska inte fastställa gemensamma mål för barnens lärande. Individuella mål främjar barnens växande och lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och mål för lärandet med barnet och barnets vårdnadshavare. Förskolepersonalen ska planera undervisningen och utveckla lärmiljöerna utgående från dessa behov och önskemål. För att göra lärandet ännu mer målinriktat, kan läraren för varje barn utarbeta en plan för barnets lärande tillsammans med barnet och vårdnadshavaren. En plan för barnets lärande ska alltid utarbetas ifall barnet får intensifierat stöd. För barn som omfattas av särskilt stöd ska en individuell plan³⁸ för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas.

I förskoleundervisningen ska varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av kunskaper och färdigheter följas upp och stödjas. Målet är att samtidigt förebygga eventuella svårigheter. Barnets jaguppfattning ska stärkas med hjälp av uppskattande kommunikation, mångsidiga inlärningsupplevelser och uppmuntrande respons. Under förskoletiden ska barnen få bekanta sig med den närmaste omgivningen, dess natur och den mångfald av människor som bor där. Lek och fantasi har stor betydelse när barnen lär sig nya kunskaper och färdigheter. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen tillfällen att kommunicera, uttrycka sig på olika sätt och få nya upplevelser. Tillsammans ska man i olika lärmiljöer bekanta sig med saker som intresserar barnen. Det ger barnen möjligheter att få vänner, att känna glädje över sitt lärande och att bli intresserade av nya saker.

När vårdnadshavaren anmält sitt barn till förskolan, är utgångspunkten att barnet deltar i all verksamhet³⁹. Utbildningsanordnaren beslutar och informerar vårdnadshavaren om förfaringsätt gällande anhållan om befrielse på grund av barnets sjukdom eller annan orsak. Vårdnadshavaren, läraren och den personal som medverkar i anordnandet av förskoleundervisningen bär gemensamt ansvar för att förskolebarnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

37 Statsrådets förordning (422/2012) 5 §

38 Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (628/1998)

39 Lag om grundläggande utbildning 35 § (1040/2014)

2.3. Värdegrunden

Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.

Barnen har rätt att lära sig genom lek och att glädja sig över sitt lärande. Barnets tidigare upplevelser och kunskaper utgör en del av barnets lärtig. Det är viktigt att respektera att barn är olika, att de betar sig och lär sig på olika sätt. Barnens uppfattningar och åsikter ska värdesättas och de ska få delta i utformandet av lärmiljöerna och enligt sina förutsättningar även i planeringen och utvärderingen av verksamheten. Barnen ska spurras till samarbete och gemenskap.

Varje barn har rätt till god undervisning. God förskoleundervisning kännetecknas av uppmuntrande respons och rättvist bemötande. Barnen ska ges möjlighet att uttrycka sig och sina tankar, hantera känslor och konflikter samt pröva och lära sig nya saker. Förskoleundervisningen ska stödja barnens förmåga att förstå värderingar, tillägna sig hälsosamma levnadsvanor samt utveckla sina emotionella färdigheter och sitt sinne för estetik.

Samarbete mellan förskolepersonalen och vårdnadshavarna bidrar till att trygga barnens välbefinnande. Förskolepersonalen ska bemöta olika familjer och hemmens olika åskådningar, religioner, traditioner och syner på uppfostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och undervisning⁴⁰.

I förskoleundervisningen ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska. Verksamhetsmiljön i förskolan ska stödja jämlikhet och likabehandling. Det innebär bland annat jämlikhet i fråga om åsikter och jämställdhet mellan könen. Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att göra val oberoende av könsbundna förväntningar. Strävan efter jämlikhet ska kompletteras av en övergripande princip om likabehandling⁴¹. Undervisningen ska präglas av religiös pluralism samt vara partipolitiskt och konfessionellt obunden. Förskoleundervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

2.4. Synen på lärande

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan har utarbetats utgående från en syn på lärande, enligt vilken barn tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter genom växelverkan med andra barn, lärare, olika grupper och den närmaste omgivningen. Lärande är en helhetsbetonad process som inbegriper handlingar, känslor, sinnesförnimmelser, fysiska upplevelser och tankar. Det väsentliga i lärandet är att barnen själva är aktiva och litar på sina möjligheter som lärande individer. Också barnens vilja och tilltagande förmåga att samarbeta har betydelse för lärandet. I förskoleundervisningen lär sig barnen genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små arbeten, skapa och uttrycka sina upplevelser. Positiva känsloupplevelser, glädje och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar barnen att utveckla sin kompetens.

Utgångspunkten för lärandet är barnets tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är viktigt att nya kunskaper och färdigheter har anknytning till barnens vardag och erfarenhetsvärld. Genom handledd verksamhet och lek i förskolan får barnen lära sig att samarbeta med andra och att ställa upp individuella och gemensamma mål. I verksamheten ska man lyssna på barnen, höra deras åsikter, diskutera med dem och stödja dem att ta hänsyn till andra. På det viset upplever barnen att de är en del av gruppen och gemenskapen. Målet är att nya kunskaper och färdigheter väcker barnens lust att lära sig mera.

40 Statsrådets förordning (422/2012) 2 §

41 Lag om likabehandling 6 § 1 mom. (21/2004)

2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Den stärks successivt under lärtiden genom studier inom olika kunskaps- och färdighetsområden, vardagliga aktiviteter och kommunikation. Behovet av mångsidig kompetens framhävs när den omgivande världen förändras. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider gränserna mellan olika vetenskapsområden.

Uppdraget att utveckla mångsidig kompetens ska beaktas i all verksamhet i förskolan: vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i det fostrande arbetet och i undervisningen. Uppdraget grundar sig på principen i statsrådets förordning⁴² om att se undervisningen som en helhet. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås samt samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Utvecklingen av mångsidig kompetens främjar barnens växande som individer och som medlemmar i sin grupp. De olika delområdena inom mångsidig kompetens stödjer barnens förmåga att rikta in sig på livslångt lärande och lägger grund för en hållbar livsstil. I förskoleundervisningen ska tyngdpunkten ligga på de sociala och kulturella dimensionerna av hållbar livsstil. Arbetssätten i förskolan, hur lärmiljöerna utformas och hur barnens lärande och välbefinnande stöds påverkar utvecklingen av mångsidig kompetens i högre grad än innehållet i undervisningen.

Förmåga att tänka och lära sig

Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och skapar förutsättningar för utvecklingen av övriga kompetenser och livslångt lärande. Mängden information, som hela tiden uppdateras, förutsätter förmåga att tillägna sig ny kunskap och att kunna styra sitt lärande. Strukturering av information och skapande av ny kunskap förutsätter kreativt och kritiskt tänkande. Förskoleundervisningens uppdrag är att uppmuntra och hjälpa barnen att utveckla sin förmåga att tänka och lära sig och att stärka barnens tro på sitt eget kunnande.

Barnens minne och fantasi ska utvecklas med hjälp av till exempel ramsor, musik och drama. Lekar, spel och olika problemlösnings- och forskningsuppgifter ger barnen upplevelser samt möjligheter att känna glädje över att inse och upptäcka nya saker. Mångsidig motion och perceptionsmotoriska övningar stödjer barnens lärande. Barnen ska uppmuntras att pröva och lära sig också krävande saker, att fråga och ifrågasätta. De ska spöras att glädja sig när de lyckas och att uppmuntra andra och samtidigt att inte ge upp om de misslyckas. Arbetet dokumenteras och man diskuterar och utvärderar tillsammans med barnen hur man lyckats. Samtidigt ska barnen få hjälp med att bli medvetna om sina framsteg och sitt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för individens funktionsförmåga och välbefinnande i en mångkulturell värld. Förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt kännetecknar god kommunikation och kulturella färdigheter. För att skapa positiva människorelationer och lösa problemsituationer på ett konstruktivt sätt förutsätts samarbetsförmåga. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen möjligheter att på ett tryggt sätt öva sin förmåga att kommunicera och uttrycka sig i kamratgruppen och med vuxna i närmiljön.

Barnen ska uppmuntras att lära känna och umgås med andra människor. Fester, lekar och aktiviteter som förutsätter samarbete ger barnen möjlighet att öva sig att uppträda i olika situationer och med olika människor. Barnen ska bemötas med respekt och lära sig att vara vänliga och uppföra sig väl mot andra. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald. Barnen ska lära sig att uppskatta sina egna och andra familjers traditioner

42 Statsrådets förordning (422/2012) och UKM:s premoria 28.6.2012

och vanor. Utvecklingen av barnens språkmedvetenhet ska stödjas och barnen ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt.

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet och använda teknik i vardagen. Det handlar om individens välbefinnande och att tillägna sig en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande och uppmuntrar dem att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

I förskoleundervisningen ska barnen utifrån sina förutsättningar lära sig ta ansvar för sig själva och andra, för sina saker och den gemensamma miljön. Barnens vardagsrytm och betydelsen av måltider och vila ska tas upp i undervisningen och med vårdnadshavarna. Särskild vikt ska fästas vid mångsidig och tillräcklig motion som en förutsättning för barnens lärande och välbefinnande. Med barnen diskuteras vad som inverkar positivt respektive negativt på deras välbefinnande. Barnen ska få lära sig att röra sig tryggt i trafiken. De ska uppmuntras att be om och söka hjälp vid behov. Tillsammans med barnen prövar man på tekniska lösningar och ger dem övning i att använda apparater och utrustning på ett tryggt sätt.

Multilitteracitet

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet hänger nära samman med tanke- och kommunikationsfärdigheter och förmåga att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika miljöer och situationer. Informationen kan produceras och presenteras med hjälp av verbala, visuella, numeriska eller andra symbolsystem eller med kombinationer av dessa. Multilitteracitet omfattar olika former av läskunnighet, såsom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap. Multilitteracitet har koppling till ett vidgat textbegrepp, enligt vilket texterna kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. De olika områdena av multilitteracitet är grundläggande färdigheter ur individ-, samhälls- och arbetslivsperspektiv. Kompetens i multilitteracitet skapar grunden för övrigt lärande och övriga studier. Utvecklingen av multilitteracitet börjar redan i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Förskoleundervisningen ska tillsammans med vårdnadshavarna stödja utvecklingen av barnens multilitteracitet.

Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer. På detta sätt övar sig barnen tillsammans att uttrycka sig och att leva sig in i de tankar och känslor som meddelanden väcker. Utvecklingen av barnens bildkunskap, skriv- och läsfärdighet och numeriska läskunnighet ska stödjas. För att småningom utveckla mångsidig läskunnighet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn, såsom filmer, lekramsor och musik. Barnens delaktighet stärks i takt med att multilitteraciteten utvecklas. Samtidigt vidgas barnens värld, blir mera strukturerad och får nya betydelser.

Digital kompetens

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet. Den behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Digital kompetens är en del av den multilitteracitet och medie- och studiefärdighet som behövs i studierna och i arbetslivet. Förskoleundervisningen ska jämsides med vårdnadshavarna främja barnens digitala kompetens.

Barnen ska i undervisningen få bekanta sig med olika informations- och kommunikationsteknologiska verktyg, tjänster och spel. Barnens kommunikationsfärdigheter, färdighet att lära sig och deras begynnande skriv- och läsfärdighet ska stödjas med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Barnens kreativa tänkande och samarbetsförmåga utvecklas när de ges möjligheter att själva testa och producera. Barnen ska handledas i att tillägna sig säkra och ergonomiska arbetssätt.

Förmåga att delta och påverka

Aktiv och ansvarsfull delaktighet och påverkan lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma



verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Barnen har rätt⁴³ att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. I förskoleundervisningen ska man respektera dessa centrala demokratiska principer. Förskoleundervisningen ska stödja barnens småningom framväxande förmåga att delta och påverka.

Verksamheten i förskolan ska planeras, genomföras och utvärderas i samverkan med barnen, förskolepersonalen och vårdnadshavarna. När barnen är med och påverkar lär de sig samtidigt att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och ge dem möjlighet att vara tillsammans med andra barn och vuxna stärker barnens förmåga att delta och påverka. Barnen ska uppmuntras att hjälpa varandra och att vid behov be om hjälp. Det är viktigt att barnen upplever och vet att de som barn har rätt att få hjälp och skydd av vuxna.

2.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

I LOJO

Skyldigheter som styr anordnandet av förskoleundervisning

I förskoleundervisningen iakttas skolornas arbets- och semestertider. Vårdnadshavare anmäler sina barn till förskoleundervisningen digitalt, och beslutet om en förskoleplats skickas i första hand digitalt till vårdnadshavarna. Vårdnadshavaren anmäler sitt barns frånvaro till barnets grupp eller i Wilma och frånvaron förs över till lärarens system. Beslut om befrielse i mer än tre (3) dagar fattas av föreståndaren för enheten för småbarnspedagogik på grundval av en [skriftlig ansökan](#) från vårdnadshavaren. Förskoleundervisning anordnas inte under skolornas höst-, jul- och vinterlov. Förskoleundervisning anordnas de dagar som nämnden för fostran och undervisning fastställt 4 h/dag minst 700 h om året. Lojo stad svarar för förskoleundervisningen för barn som har placerats utanför hemmet och vars hemkommun Lojo är. I Lojo svarar småbarnspedagogiken för anordnandet av förskoleundervisning. Målet är att anordna förskoleundervisningen i anslutning till skolorna. Småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen anordnas som en naturlig fortsättning på förskoleundervisningsdagarna. Förskoleundervisningen för barn i behov av skiftomsorg anordnas centraliserat enligt överenskommelse med familjerna med beaktande av barnens varierande behov av småbarnspedagogik. Utöver den förskoleundervisning som ordnas av Lojo stad tillhandahålls förskoleundervisning av privata serviceproducenter i anslutning till daghem. Förskoleundervisningen anordnas på ett inkluderande sätt för alla barn med rätt och skyldighet att delta i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens lärandemiljö stöder varje barns lärande med beaktande av individuella behov.

Förskoleundervisning som en del av lärtigen

Framstegen i inläringen hos varje barn som deltar i förskoleundervisningen följs upp regelbundet. För varje barn utarbetas i samarbete med barnet och vårdnadshavaren en plan för barnets lärande i Wilma, en plan för lärande för barn som får intensifierat stöd och en individuell plan för barn som får särskilt stöd (IP). De pedagogiska dokumenten för barnet överförs i Wilma när barnet börjar skolan. Om barnet deltar i småbarnspedagogiken utöver förskoleundervisningen, ingår en plan för småbarnspedagogiken i ovan nämnda planer. Barnets starka sidor och intressen utreds genom att intervjua och observera barnet som gruppledare, och de antecknas i planen. Barnets verksamhet dokumenteras mångsidigt bland annat i barnets elektroniska mapp över uppväxten (peda.net som plattform) och planen för barnets lärande bygger på observationer, dokument och diskussioner med vårdnadshavarna. Dessutom ska planen innehålla verksamhetsmål och pedagogiska lösningar som stöder barnets lärande och uppväxt. Planen uppdateras och genomförandet av den utvärderas regelbundet under verksamhetsåret. Vid övergången från småbarnspedagogik till förskoleundervisning beaktas en för barnet eventuellt utarbetad plan för småbarnspedagogik för att säkerställa fortsatt lärande, och planen för småbarnspedagogik överförs via Wilma. Man ser till att planen för barnets lärande i förskoleundervisningen övergår till den grundläggande utbildningen och antecknas i "Överföringsblankett för barnets förskoleundervisning".

43 FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

Värdegrund

Förskoleundervisningen stärker en sund självkänsla hos barnet med hjälp av en positiv inlärningsupplevelse och växelverkan. Barn har rätt att bli hörda i ärenden som gäller dem och lärmiljön samt utvärdera sitt lärande och ge respons. Lek spelar en central roll i förskoleundervisningen. I de grupp-specifika planerna för småbarnspedagogik antecknas verksamhetsmodeller för att föra fram barnens åsikter och göra barnen delaktiga i planeringen av verksamheten. Samarbetet med vårdnadshavarna beaktar olika slags familjer och deras kulturella bakgrund. Samarbetet med vårdnadshavarna baserar sig på förtroende och respekt samt följer principerna för fostringsgemenskap. Vårdnadshavarnas kunskap om barnen utnyttjas vid utarbetandet av den individuella läroplanen för barn för att hitta naturliga inlärningsmetoder för respektive barn. Ett miljöprogram har utarbetats för Lojo stad och undervisningsväsendet. Förskoleundervisningen utgår från principerna för hållbar utveckling. Förskoleundervisningsenheterna utarbetar en miljöplan i samarbete så att planerna bildar ett kontinuum från småbarnspedagogiken till den grundläggande undervisningen.

Syn på lärande

Förskoleundervisningen utgår från barnen. Utgångspunkten är att lära känna barnen genom att observera barnens lekar, utreda deras intressen samt utnyttja vårdnadshavarnas kännedom om barnen. Observationerna och informationen dokumenteras med hjälp av olika verktyg och metoder. Barnen betraktas som aktiva individer, man lyssnar på dem, visar intresse för deras initiativ och tar dem på allvar. Barnen instrueras att växelverka positivt med andra barn och vuxna. Vuxna instruerar barnen att lösa konflikter på ett positivt sätt. Fostran och undervisningen är övergripande och integrerande och kombinerar lärområden på ett adekvat pedagogiskt sätt. Vid planeringen av förskoleundervisningen utnyttjas barnens delaktighet, mångsidiga lärmiljöer och samarbete med vårdnadshavarna så att skoldagen bildar en helhet som stöder barnets välbefinnande och lärande.

Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen

Kommunen fastställer årligen minst en princip som styr utvecklandet av verksamhetskulturen som prioriterat område. Eventuella kommunspecifika prioriteringar inom mångsidig kompetens antecknas årligen i gruppernas plan för småbarnspedagogik. Om dessa prioriteringar avtalas i ledningsgrupperna för småbarnspedagogiken och den grundläggande undervisningen. Utvecklingen av mångsidig kompetens i förskoleundervisningen beskrivs och utvärderas i samband med bedömningen av gruppernas plan för småbarnspedagogik.

3. Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande

Verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas i det sociala samspelet inom förskolegemenskapen. Utvecklandet av verksamhetskulturen styrs av lagarna om förskoleundervisning och av de värden, den syn på lärande och de mål för förskoleundervisningen som fastställs i grunderna för läroplanen och i de lokala planerna. Verksamhetskulturen formas också av ledningsstrukturer och praxis, av personalens yrkeskompetens och av de lokaler, redskap och material som finns att tillgå. Verksamhetskulturen i förskolan återspeglas i kommunikationen, atmosfären och de pedagogiska metoderna och den inverkar alltid på hur barnen upplever kvaliteten på förskoleundervisningen. En bra verksamhetskultur främjar lärandet och välbefinnandet i förskolan.

3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen ska utvärderas och utvecklas så att den stödjer målen för förskoleundervisningen. I utvecklandet är det viktigt att beakta att vissa faktorer som påverkar verksamhetskulturen är dokumenterade och allmänt kända, andra är omedvetna och ibland även oavsiktliga. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. Det är viktigt att alla vuxna som arbetar med barnen är medvetna om att deras sätt att agera och kommunicera överförs till barnen.

Utvecklandet av verksamhetskulturen förutsätter pedagogiskt ledarskap och styrning när det gäller förfaringsätt samt att personalen och barnen är delaktiga och förbinder sig till de gemensamma förfaringsätten. Anordnaren av förskoleundervisning och de personer som leder förskoleundervisningen bär ansvar för utvecklandet. Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk. Systematisk självvärdering och kontinuerlig utveckling ska vara en naturlig del av förskolans vardag.

Det är viktigt att barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet. För att barnens lärande ska fortlöpa smidigt är det nödvändigt att samarbeta med den övriga småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen samt sakkunniga inom stöd och elevvård.

Gemensam förskoleundervisning för alla

Utgångspunkten för utvecklandet av verksamhetskulturen är att förskoleundervisningen är gemensam för alla men ger varje barn möjlighet att agera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. Verksamheten ska utvecklas i en riktning som stödjer inkludering och kulturell mångfald. Alla barn ska erbjudas lämpliga utmaningar i lärandet och få sådant stöd för växande och lärande som de behöver. Barnen ska uppleva att man är intresserad av dem, respekterar dem och att deras åsikter och handlingar har betydelse.

Verksamhetskulturen ska stödja utvecklingen av öppen kommunikation och kollaborativa arbetssätt. De språk och kulturer, religioner och åskådningar som finns representerade i barngruppen ska återspeglas i förskoleverksamheten. Verksamhetskulturen ska stödja barns förmåga att kommunicera och fungera i kamratgruppen. De ska handledas att ta hänsyn till andra och att respektera andras integritet. Det skapar förutsättningar för att komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

Glädje av lärande och insikt

Verksamhetskulturen i förskolan ska främja allas lärande. Förskolegemenskapen ska sporra barnen att våga pröva, försöka och misslyckas och att se saker positivt. Man gläds tillsammans

över framgångar och insikt. Den kulturella årscykeln i förskolan kryddas med olika evenemang, utflykter och fester.

Förskoleundervisningen ska planeras så att det finns utrymme för barnens lekar, initiativ och experiment. Barnen uppmuntras att uttrycka sig, att öva och lära sig olika färdigheter, kunskaper och arbetssätt i egen takt. Leken är viktig med tanke på bland annat barnets språkutveckling, när barnet ska lära sig nya färdigheter, hantera sina känslor och forma sin kulturella identitet. I förskoleundervisningen ska barnen ha möjlighet att leka på egna villkor och lära sig nya lekar och spel. Lekens olika former utnyttjas mångsidigt i undervisningen.

Barnet som delaktig aktör i sitt eget liv

Verksamhetskulturen ska stödja samarbete, gemensamt ansvar och delaktighet. Det är personalens uppgift att se till att alla barn får uttrycka sina åsikter och tankar och att barnens idéer och initiativ beaktas i verksamheten. Barnen ska få erfarenheter av att fatta beslut som rör förskolegruppen. Barnens beslut och aktivitet utvärderas gemensamt och barnen får samtidigt så småningom lära sig att ta gemensamt ansvar. Detta ger barnen erfarenhet av att vara delaktiga och aktiva.

Välbefinnande och en trygg vardag

Verksamhetskulturen ska stödja öppen kommunikation mellan barnen sinsemellan, mellan barnen och personalen och mellan de vuxna. Ömsesidig respekt, omsorg och omtanke om andra och miljön ska återspeglas i verksamheten. Barnen ska uppmuntras och handledas att identifiera, uttrycka och reglera olika slags känslor och att ta hänsyn till andra i olika konfliktsituationer.

I förskoleundervisningen ska man värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt som en del av utvecklingen av verksamhetskulturen. Avgörande för att förebygga mobbning är att stödja barnens kamratrelationer och hela gemenskapens välbefinnande. Personalen har en central roll när det gäller att stödja barnen i att träna och utveckla sociala och emotionella färdigheter. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att lägga märke till och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I kommunikationssituationer är det viktigt med närvaro och handledning av en vuxen. I fall av trakasserier, mobbning eller våld ska personalen diskutera med barnens vårdnadshavare och söka lösningar tillsammans.

Hälsosamma levnadsvanor ska uppmärksammas i förskoleundervisningen. Man ska mångsidigt röra på sig tillsammans både inomhus och utomhus och handleda barnen att undvika långvarigt stillasittande och att byta arbetsställning. Förskoledagen ska också innehålla möjlighet till lugn och ro. Barnen ska få lära sig att agera tryggt och säkert i olika lärmiljöer. När det gäller trygga vardagsrutiner ska de säkerhetsprinciper och planer som beskrivs i kapitel 6 om elevvård följas.

3.2. Lärmiljöer i förskoleundervisningen

Med lärmiljöer i förskoleundervisningen avses de lokaler, platser, redskap, grupper och förfaringsätt som stödjer barnens växande, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska bilda mångsidiga och flexibla pedagogiska helheter. De ska ge möjligheter till lek, kreativa lösningar och mångsidig analys av olika företeelser med hjälp av aktiverande arbetssätt som motiverar barnen.

Lärmiljöerna ska utvecklas utgående från den värdegrund, syn på lärande och de mål för utvecklandet av verksamhetskulturen som fastställs i föreliggande grunder. Utöver det ska barnens kunskaper, intressen och individuella behov samt principerna för förskoleundervisningen som beskrivs i Principer för förskoleundervisningen beaktas. Lärmiljöerna⁴⁴ ska vara trygga och hälsosamma. De ska också ge barnen möjlighet att leka och arbeta i en lugn och avslappnad atmosfär. Lärmiljöerna ska utformas så att de är ergonomiskt, ekologiskt och estetiskt

⁴⁴ Statsrådets förordning 4 § (422/2012)

ändamålsenliga och så att de är tillgängliga och ljusa, rena och trivsamma och att inomhusluften är av god kvalitet.

Lär miljöerna ska utvecklas så att de främjar kommunikation och kollaborativt kunskapsskapande. Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt skapar en trygg pedagogisk miljö där man respekterar varandra. Mångsidiga lärmiljöer stödjer barnens aktivitet och sunda självkänsla, utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig samt ökar jämlikheten. Barnen ska vara med och utforma lärmiljöerna. Deras idéer och alster ska synas i lärmiljöerna. Det stödjer barnens delaktighet och ger dem en känsla av att lyckas och stärker samspelet med kamratgruppen.

Som lärmiljöer används lokaler inomhus och utomhus, den närbelägna naturen och den byggda miljön. Också informations- och kommunikationsteknik ska användas och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt i förskoleundervisningen. De möjligheter som erbjuds av olika samarbetspartner, såsom biblioteks-, kultur- och idrottsväsendet, ska också utnyttjas. Barnens egna leksaker, informations- och kommunikationsteknisk utrustning och andra redskap kan användas enligt överenskommelse med vårdnadshavarna. Målet är att lärmiljöerna utgör ett helhetsbetonat lärlandskap som uppmuntrar till aktivt, kollaborativt och självständigt lärande.

3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna

Målet med samarbetet är att förskoleundervisningen, annan småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen bildar en logisk kontinuitet som stödjer barnets utveckling och lärande. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten på förskoleundervisningen och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska vara systematiskt. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas tillsammans under ledning av anordnaren av förskoleundervisning.

Samarbete inom förskoleundervisningen

En förutsättning för undervisning av hög kvalitet är kännedom om målen och förfaringssätten under de olika etapperna av lärtigen. Genom att utarbeta och utveckla läroplanerna i samarbete mellan personalen i förskoleundervisningen, den övriga småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen främjas kvaliteten inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen har möjlighet att bekanta sig med varandras verksamhet och lärmiljöer också i praktiken. För att stödja barnens växande och lärande ska undervisnings- och stödmotoderna vara enhetliga.

Förskolepersonalen ska samarbeta med personalen inom välfärdområdets social- och hälsovårdstjänster för att stödja barnens välbefinnande, växande och lärande. Stödet för barnens växande och lärande samt praxis inom förskolans elevvård ska utvärderas och utvecklas genom sektorsövergripande samarbete. Genom samarbete mellan förskolepersonalen och aktörer i närmiljön främjas att lärmiljöerna är mångsidiga. Samverkan med andra öppnar barnets lärmiljöer mot samhället och världen utanför.

Samarbete inom personalen är nödvändigt med tanke på en välmående arbetsgemenskap och för undervisningens kvalitet. Samtidigt fungerar samarbetet mellan de vuxna i förskolan som en bra modell för barnen. Att stärka barnens samarbetsförmåga är ett av de mest centrala målen i förskoleundervisningen. Olika samarbetsformer och smågruppsarbete ska användas inom förskoleundervisningen. Barnen ska uppmuntras och stödjas till att verka som medlemmar i en grupp och att utveckla sin samarbetsförmåga. Barnens åsikter ska höras⁴⁵ på ett för dem lämpligt sätt när verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

Samarbete med vårdnadshavarna

Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utveckla samarbetet med vårdnadshavarna. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskolans personal och att de har personlig kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet ska ta hänsyn till familjernas mångfald, individuella behov och frågor som gäller vårdnad. Olika kommunikationsmedel ska användas i samarbetet och vid behov används en tolk eller språkassistent. Samarbetet med vårdnadshavarna ska också ge möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan.

Vårdnadshavarnas erfarenheter gällande sitt barns tidigare uppväxtmiljöer, utveckling, lärande och intressen ska beaktas i förskoleundervisningen. Läraren ska diskutera med vårdnadshavarna om familjens och förskolans värden, fostringsmetoder och mål. Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter ska beaktas i undervisningen och vid uppgörandet av den plan som eventuellt utarbetas skilt för varje barns lärande. Vårdnadshavarna ska ges tillfällen att bekanta sig med och delta i sitt barns förskoledag. För samtal med vårdnadshavarna ska reserveras tillräckligt med tid. Vårdnadshavarnas språk- och kulturkunskaper och annan sakkunskap kan utnyttjas i förskoleundervisningen.

Förskolepersonalen ska diskutera med vårdnadshavarna om hur barnens växande och lärande framskrider. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna när ett barn behöver stöd för sitt växande och lärande. Vårdnadshavarna ska få information om hur transporter och elevvård, och övriga tjänster inom småbarnspedagogiken som barnet utöver förskoleundervisningen har möjlighet till, ordnas under förskoleundervisningen. Respons från vårdnadshavarna och barnen ska tas i beaktande då undervisningen, olika former av stöd och verksamhetskulturen utvecklas.

Samarbete vid övergångarna

Övergången från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskolan och från förskolan till skolan är viktiga skeden i barnets liv. En smidig övergång främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för tillväxt och för att lära sig. Förfaringssätten vid övergångarna ska vara planmässiga. Det är viktigt att det i de lokala planerna för småbarnspedagogik och grundläggande utbildning finns en enhetlig linje för förfaringssätt i samband med övergångarna. Förfaringssätten ska utvärderas och utvecklas genom samarbete bland personalen. Respons från vårdnadshavarna ska också beaktas.

Anordnaren av förskoleundervisning ska skapa sådana samarbets- och informationsrutiner att barnens övergång från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen sker så smidigt som möjligt och stödjer barnens växande och lärande. Information som är nödvändig för anordnande av stöd för lärande och elevvård överförs när barnet övergår från en enhet till en annan eller från ett utbildningsstadium till följande. Överföringen av information ska följa gällande lagar⁴⁶. Vid övergångarna och i synnerhet vid beslut om att inleda förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen vid en avvikande tidpunkt ska man även utnyttja den sakkunskap som tidigare och framtida lärare har om barnets växande och lärande.

När ett barn börjar i förskolan och skolan ska man diskutera med barnet och vårdnadshavaren om mål, uppdrag och förfaringssätt. Målet är att barnen och vårdnadshavarna bekantar sig med lärmiljöerna, verksamheten och personalen i förskole- och nybörjarundervisningen innan undervisningen inleds. Barn och vårdnadshavare till barn som övergår till den grundläggande utbildningen ska informeras om morgon- och eftermiddagsverksamheten i den grundläggande utbildningen.

3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

I LOJO

Mål för utvecklingen av verksamhetskulturen och utvärderingspraxis

⁴⁶ Lag om grundläggande utbildning 40–41 § (642/2010)

Förskoleundervisningen anordnas enligt den inkluderande principen för alla i en naturlig närliggande utvecklingsmiljö. För varje barn tryggas lämpliga inlärningsutmaningar. De individuella behoven beaktas i planen för barnets lärande. Utvecklingen av verksamhetskulturen styrs av ett medvetet främjande av positiv växelverkan mellan personalen, mellan barnen och de vuxna samt i barnens centrala relationer. Samarbetet mellan nybörjarundervisningens personal och elevvårdspersonalen i utvecklingen och utvärderingen av utvecklingen av verksamhetskulturen sker inom den gemensamma elevvården. Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter samlas in regelbundet bland annat *vid dagliga kontakter*. Lojo stad och undervisningsväsendet har egna miljöplaner. Utifrån dem utarbetas regionala miljöplaner, som följs upp, utvärderas och utvecklas årligen.

I planerna för småbarnspedagogik för grupperna tar enheterna bland annat upp följande teman:

- hur positivt beteende och växelverkan stöds tillsammans med vårdnadshavare och andra aktörer
- hur förskoleundervisningen *implementerar pedagogik med beaktande av gruppens intresse, behov, starka sidor och intressen*
- *hur lärandets delområden implementeras i den dagliga verksamheten*
- hur barn, vårdnadshavare och andra aktörer involveras i utvecklingen av verksamhetskulturen

Dessutom utarbetas en plan för verksamhetsstället tillsammans med barnen och vårdnadshavarna, och den innehåller en plan för förebyggande av mobbning samt en jämställdhets- och likabehandlingsplan (handboken om en trygg småbarnspedagogik och förskoleundervisning är det styrande dokumentet).

Inlärningsmiljöer och metoder för utvärdering av dem

I förskoleundervisningen används lokalerna på ett flexibelt sätt så att undervisningen bildar ett kontinuum från småbarnspedagogiken till den grundläggande undervisningen. Vid planeringen av nya lokaler beaktas framtida undervisningsbehov. Inlärningsmiljöerna utvidgas genom utnyttjande av byggda och naturliga miljöer. Särskild uppmärksamhet fästs vid utnyttjande av den omgivande naturen i förskoleundervisningen, och barnens naturliga rörelsebehov stöds. Indelning i smågrupper utnyttjas med beaktande av barnens individuella behov enligt deras läroplaner. Samarbetet med parter som anordnar grundläggande undervisning i konst, såsom idrottscentraler, bibliotek, museer, församlingar och lokala organisationer gör det möjligt att utvidga inlärningsmiljöerna (kulturstigen). I förskoleundervisningen stöder och främjar informations- och kommunikationsteknik pedagogiska teman relaterade till uppväxt och lärande samt förskoleundervisningens mål i enlighet med Digiagendan för Lojo stads undervisningsväsende. Barnens egna enheter utnyttjas enligt principer om vilka avtalats med vårdnadshavarna, och lärandet bygger på dialog och gemensamma studier. *Inlärningsmiljöerna modifieras med beaktande av gruppens önskemål och behov, och de ändras under verksamhetsåret så att de motsvarar aktuella behov och barnens intressen. Barnen deltar i planeringen, modifieringen och utvärderingen av inlärningsmiljöerna.*

Mål för samarbetet och praxis för anordnandet av förskoleundervisning när det gäller vårdnadshavare och övergångsfaser samt utvärderingspraxis

Man säkerställer den pedagogiska kontinuiteten och verksamhetskulturens enhetlighet vid övergången från småbarnspedagogik till grundläggande utbildning. Ledningen säkerställer samarbete och gemenskapsanda samt utveckling av en verksamhetskultur med gemenskapsanda som en del av den enhetliga lärtigen. Personalen samarbetar i anordnandet av fostran och undervisning i syfte att säkerställa den pedagogiska kontinuiteten på planerings-, implementerings och utvärderingsnivån. I läroplanen för den grundläggande utbildningen/ skolornas lärsplaner beskrivs samarbetet med förskoleundervisningen när det gäller de mångvetenskapliga lärområdena.

För att främja barnens välbefinnande anordnas förskoleundervisningen i samarbete med vårdnadshavarna. Samarbetet bygger på förtroende, ömsesidig respekt, förmåga att lyssna och beaktande av familjernas olika situationer. Samarbetet involverar vårdnadshavare och barn i planeringen, implementeringen och utvärderingen av fostran och undervisningen. Samarbete sker

på både individuell och kollektiv nivå. I förskoleundervisningen används Wilma för att hålla kontakt med vårdnadshavarna.

Från småbarnspedagogik till förskoleundervisning

När ett barn kommer från kommunal småbarnspedagogik diskuterar den sändande läraren eller familjedagvårdaren viktiga frågor med vårdnadshavarna, och planen för småbarnspedagogik överförs till förskoleundervisningen via Wilma. När det gäller barn som kommer hemifrån till förskoleundervisningen ordnas ett inledande samtal. Den mottagande läraren i småbarnspedagogik sammanställer relevant information om barnet som stöd för förskoleundervisningen.

Specialläraren inom småbarnspedagogiken svarar för överföringen av information om barn som behöver stöd och relaterade informationsmöten tillsammans med föreståndaren vid *enheten för småbarnspedagogik*. I överföringsmötena som gäller dessa barn deltar utöver specialläraren inom småbarnspedagogiken den sändande och mottagande instansen, vårdnadshavarna och övriga relevanta sakkunniga. Den mottagande instansen upprättar ett protokoll över mötet och arkiverar det. Samarbetet med barnrådgivningen sker med tillstånd av vårdnadshavarna. Innan förskoleundervisningen börjar får barnen och vårdnadshavarna bekanta sig med förskoleundervisningen.

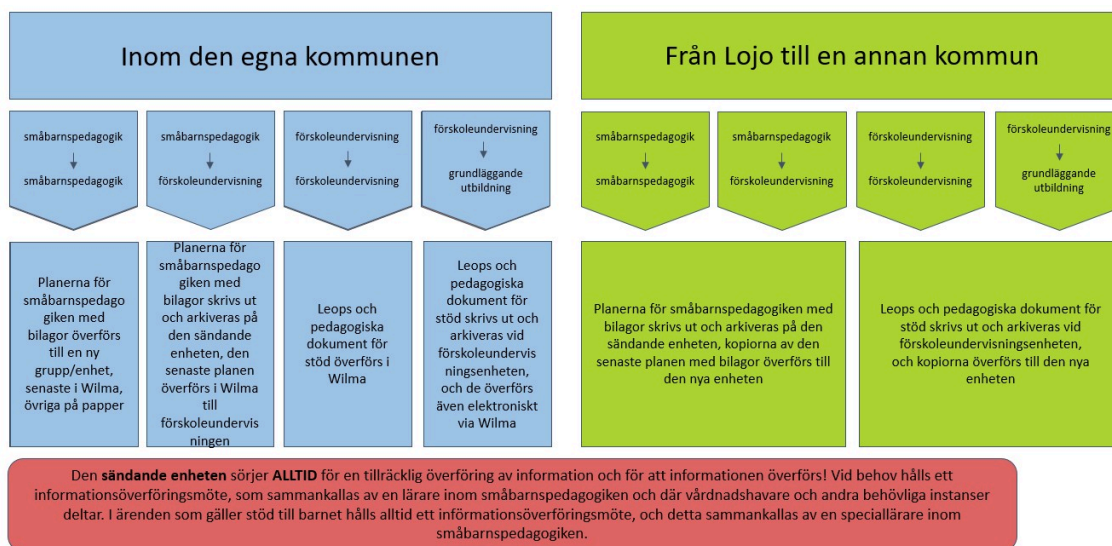
Från förskoleundervisning till grundläggande undervisning

Lärarna i förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen ges en introduktion i varandras verksamhet och lärmiljöer i praktiken minst en gång per läsår. Rektorer och *föreståndare vid enheten för småbarnspedagogik* upprättar riktlinjerna, målen och en gemensam praxis före verksamhetsperiodens början.

Skolans klass- eller speciallärare besöker på våren den förskolegrupp, från vilken majoriteten av barnen kommer att flytta till skolan i fråga. I maj ordnas en möjlighet att besöka i skolan. Läroplanen för förskoleundervisningen övergår till den grundläggande utbildningen i Wilma. Gruppens lärare i småbarnspedagogik diskuterar de uppgifter som överförs med vårdnadshavarna och de fyller i överföringsformuläret i samarbete. På överföringsblanketten antecknas även barnets syn. När höstterminen har börjat besöker förskoleläraren föregående års förskoleelevers klass.

Vid övergången till den grundläggande utbildningen är specialläraren inom småbarnspedagogiken den som sammankallar överföringsmöten som gäller barnen som får stöd. I mötena deltar lärare i småbarnspedagogik, vårdnadshavarna, skolans företrädare (åtminstone specialläraren), psykologen som eventuellt undersökt barnet, de instanser som rehabiliterar barnet samt vid behov företrädare för eftermiddagsverksamheten. Den mottagande instansen upprättar ett protokoll över mötet och arkiverar det. De pedagogiska dokumenten relaterade till barnen överförs via Wilma.

Vårdnadshavarna kan ansöka om eftermiddagsverksamhet för barnen efter skoldagen, och förskoleundervisningens personal ska lämna tillräcklig information om ansökningstiderna och -förfarandet. Vid behov anlitas tolktjänster.



Praxis för informationsöverföring i Lojo

4. Principer för förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen ska följa de allmänna målen för förskoleundervisningen och målen för verksamhetskulturen.

4.1. Mångsidiga arbetsätt

Handledd och spontan lek samt åskådliggörande arbetsätt som främjar barnens aktivitet och kreativitet utgör en väsentlig del av förskolans verksamhet. Valet och användningen av arbetsätt ska styras av förskoleundervisningens uppdrag och mål och av barnens behov, förutsättningar och intressen. Barnens växande och lärande och utvecklingen av deras mångsidiga kompetens och sociala färdigheter ska stödjas genom användning av mångsidiga arbetsätt.

Arbetsätten i förskoleundervisningen är både verktyg och föremål för lärandet - färdigheter som utvecklas småningom och som barnen behöver under sin lärstig. Därför är det viktigt att läraren uppmuntrar barnen att pröva och använda olika arbetsätt i grupper, parvis och självständigt. Barnen ska få delta i planeringen av verksamheten och valet av arbetsätt och utföra olika slag av arbetsuppgifter. Det främjar barnens delaktighet i vardagen och stödjer utvecklingen av barnens förmåga att ta initiativ och ansvar. Lärandet främjas av att barnen är med och funderar över arbetets målsättningar och att de vet vad som förväntas av dem. De gjorda valen och slutresultaten utvärderas tillsammans.

När barnen leker lär de sig och gestaltar världen. Därför är lek i olika former central i förskoleundervisningen. Upplevelsebaserade och aktiverande arbetsätt ger barnen upplevelser och stärker deras motivation att lära sig. Målet är att barnen använder alla sina sinnen, rör på sig, utvecklar sitt minne och sin fantasi och njuter av att komma till insikt. Som stöd för lärandet och för att stödja utvecklandet av kollaborativa arbetsätt används olika slags spel. Vid gemensamt arbete ska barnen uppmuntras att fråga, undra, utforska, dra slutsatser och lösa problem samt att arbeta målinriktat mot det gemensamma målet. Barnen ska också ges möjligheter att experimentera och arbeta självständigt.

Användningen av mångsidiga arbetsätt förutsätter att lärmiljöerna i tillräcklig omfattning innehåller material, audiovisuella hjälpmedel och redskap som lämpar sig för lek och lärande samt möjligheter att använda informations- och kommunikationsteknik. Fungerande lärmiljöer ger möjligheter till att differentiera barnens arbete. Upplevelser av att lyckas och uppmuntrande respons bidrar till att utveckla en positiv självkänsla hos barnen. Målet är att barnens vilja att försöka och att lära sig stärks och att de förlitar sig på sin förmåga att lära sig nya saker.

Arbetsätten i förskolan ska utvecklas tillsammans utgående från personalens självvärdering och responsen från barnen och vårdnadshavarna.

4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

Utvärderingen⁴⁷ utgör en viktig del av förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen har utvärderingen två syften: den används som hjälp för att planera och utveckla undervisningen och för att stödja varje barns välbefinnande, växande och lärande. Utvärderingen är en helhet bestående av observation, dokumentation, evalueringsslutsatser och respons, som utöver lärarna även den övriga förskolepersonalen samt barnet och barnets vårdnadshavare ska delta i.

Förskoleundervisningens uppdrag⁴⁸ är att tillsammans med vårdnadshavarna skapa gynnsamma förutsättningar för barnet att utvecklas och lära sig. För att undervisningen ska vara målinriktad och

47 Lag om grundläggande utbildning 22 § 2 mom. (628/1998); Förordning om grundläggande utbildning 14 § 2 mom. (852/1998)

48 Statsrådets förordning 5 § (422/2012)

stödja barnets utveckling förutsätts att läraren får information om barnens tidigare uppväxtmiljö, utveckling, lärande och intressen. Centrala informationskällor är barnens vårdnadshavare, tidigare personal inom småbarnspedagogik och barnen själva. Förskoleläraren ska använda informationen för att planera barnets individuella mål i samråd med vårdnadshavaren och barnet. En plan för barnets lärande i förskoleundervisningen kan användas som hjälp vid planeringen.

Läraren ska följa upp⁴⁹ varje barns utveckling och lärande under förskoleåret genom att följa upp barnets arbete, beteende och hur lärandet framskrider inom olika kunskaps- och färdighetsområden. Uppföljningen ska basera sig på kontinuerlig observation och mångsidig dokumentation. Barnens alster och egna erfarenheter ska utgöra en del av dokumentationen och bedömningen. Också vårdnadshavarnas iakttagelser av sitt barns lärande och välbefinnande är viktiga. Läraren ska utgående från uppföljningsinformationen och den utvärdering som baserar sig på den anpassa undervisningen, lärmiljöerna och barnens eventuella stöd.

Läraren och den övriga personal som handleder barnen ska varje dag ge uppmuntrande respons till barnen om deras styrkor och om områden som de behöver utveckla. Den dokumentation som finns används så att alla barn kan observera sina framsteg. När barnen bli varse sin egen utveckling utvecklar de en positiv uppfattning om sig själva som lärande individer. Det är viktigt att vårdnadshavarna ofta får respons⁵⁰ om sitt barns arbete, beteende och lärande, så att de för sin del kan stödja sitt barn.

Förskoleundervisningen ska utveckla barnens förutsättningar för självvärdering⁵¹. Barnen ska uppmuntras att beskriva vad de tycker om i förskolan, vad de enligt egen åsikt lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Läraren ska också uppmuntra barnen att fundera över hur gemensamma uppgifter lyckats. Självvärderingsförmågan som småningom utvecklas under barnens lärtid, utgör en del av förmågan att lära sig.

När barnet börjar i första klass är det viktigt att läraren har tillgång till nödvändiga uppgifter om varje barns arbete, växande och lärande i förskolan. Det förutsätter samarbete mellan förskolan, skolpersonalen, vårdnadshavarna och barnen. Vid överföringen av information kan dokument som beskriver barnets framsteg i förskolan och den eventuella planen för lärande eller IP som utarbetats i förskolan utnyttjas. Anordnaren av förskoleundervisning bär ansvar för att utveckla fungerande praxis för övergångarna. Vid överföring av information ska gällande föreskrifter iakttas.

Ett villkor för att kunna upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen är att undervisningspersonalen målmedvetet genomför självvärdering. Lärarna ska använda utvärderingsinformation och dokumentation om barnens växande och lärande för pedagogisk planering och för att utveckla förskoleundervisningen. Respons från barnen och vårdnadshavarna ska beaktas för att utveckla verksamheten.

När läsåret avslutas kan barnen ges ett intyg⁵² över deltagande i förskoleundervisningen. Intyget ges på begäran av vårdnadshavaren. I intyget antecknas intygets namn, vem som ordnat förskoleundervisningen, skolans/daghemmets namn, barnets namn och personbeteckning samt datum för när intyget ges. På betygen skall finnas en anteckning om att de är utformade i enlighet med de grunder för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014. Intyget kan innehålla en allmän beskrivning av förskoleundervisningen. Intyget ska inte innehålla beskrivningar av barnets personlighet, lärande eller arbetssätt.

4.3. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden

Undervisningen i förskolan ska vara helhetskapande och bestå av lärområden av olika omfattning som genomförs på olika sätt. Lärområdena ska genomföras utgående från barnens intressen och

49 Lag om grundläggande utbildning 22 § 1 mom. (628/1998)

50 Förordning om grundläggande utbildning 10 § 1 mom. (852/1998)

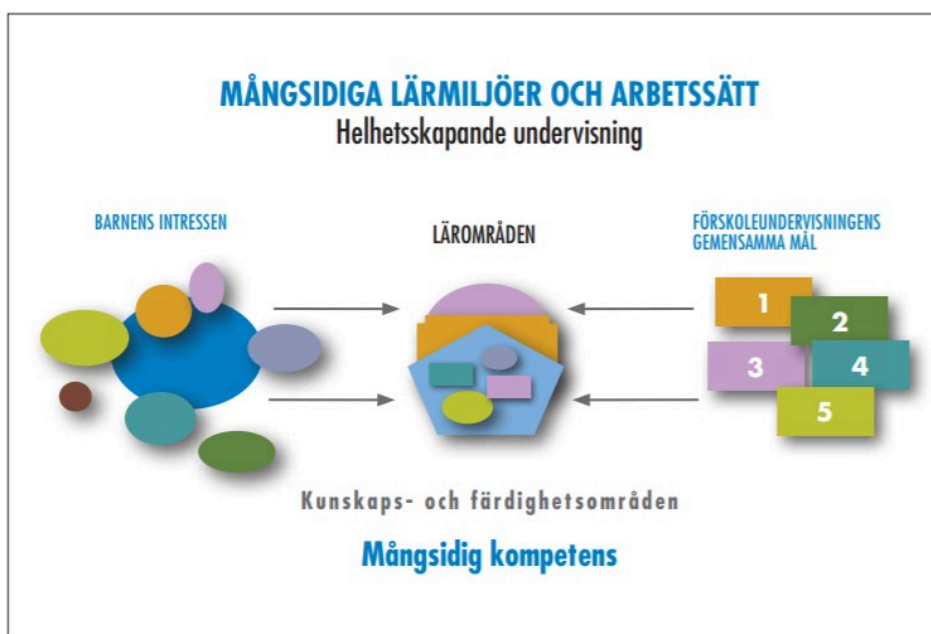
51 Lag om grundläggande utbildning 22 § 1 mom. (628/1998)

52 Lag om grundläggande utbildning 22 § 2 mom. (628/1998)

de gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel. De gemensamma målen baserar sig på mål inom olika kunskaps- och färdighetsområden som är väsentliga i förskolan och på målen för mångsidig kompetens. De gemensamma målen är mål som ska styra lärarens arbete.

Målet för undervisning som genomförs som lärområden är att stödja barnets växande och välbefinnande samt att erbjuda dem en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Leken och andra för barn naturliga sätt att arbeta och lära sig ska ligga som grund för lärande och all verksamhet. Hur lång tid som används för varje lärområde och hur de genomförs varierar beroende på ämnesområdet, situationen och på hur barnens lärande framskrider. Barnen ska under lärarens ledning delta i planeringen av lärområdena och i utvärderingen av genomförandet. Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och de får arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnen nya och inspirerande lärupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Barnens olika behov av stöd ska beaktas i undervisningen och barnen ska ges tillräckligt stöd genast när behov uppstår.

De gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel är uppdelade i fem helheter. Varje helhet innehåller mål som har både didaktiska och pedagogiska syften som hör samman med varandra. När man skapar förskoleundervisningens lärområden ska målen och innehållet i helheterna kombineras på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt.



Mina många uttrycksformer

Barnens inlärningsförutsättningar, sociala färdigheter och positiva självbild stärks när de lär sig att strukturera omvärlden. Den förmågan utvecklas när barnen får utforska, tolka och öva att uttrycka sig och världen på olika sätt. Det stödjer också utvecklingen av deras koncentrations- och självregleringsförmåga. Förskoleundervisningen uppdrag är att utveckla barnens uttrycksförmåga genom träning av grundläggande färdigheter i att uttrycka sig genom **musik, bildkonst, slöjd samt verbalt och kroppsligt**. När barnen får bekanta sig med olika kultur- och uttrycksformer stärks deras förmåga att delta och påverka och multilitteraciteten utvecklas. Användningen av olika uttrycksformer i förskolans vardag och fest ger möjligheter att lyfta fram den kulturella mångfalden och glädjas över den.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

I förskoleundervisningen ska barnen uppmuntras och stödjas i att använda olika uttrycksformer. Undervisningen ska planeras så att barnen får upplevelser av konst och erfarenheter av en kreativ process bestående av planering, genomförande och utvärdering. Verksamheten ska utgå från barnens förmågor, iakttagelser och upplevelser. Barnen ska uppmuntras att berätta om sina idéer, sitt arbete och om sina olika erfarenheter i anknytning till dem. Slutprodukterna granskas tillsammans och de gemensamma produkterna ska synas i lärmiljöerna. När barnen uttrycker sig och när arbetet dokumenteras ska det finnas tillgång till många olika slags material, verktyg och redskap. Kulturutbudet och lärmiljöerna i den närmaste omgivningen ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen.

Detaljerade mål

Den **musikaliska verksamheten** i förskolan ska vara mångsidig och multisensorisk. Målet är att stärka barnens musikintresse och förhållande till musiken. Barnen ska ges möjlighet att upptäcka sina egna musikaliska färdigheter med hjälp av sång, dans, rörelser och genom att spela och skapa egen musik. Barnen ska få lära sig sånger och bekanta sig med olika musikstilar och instrument. Man leker, experimenterar och improviserar med musik. Tillsammans med barnen iakttar man ljudnivå, ljudlängd, ljudstyrka och klangfärger i det musikaliska utövandet. Undervisningen ska ge barnen erfarenheter av att tillsammans göra musik.

I förskoleundervisningen ska barnen öva sig att **slöjda** och att använda olika arbetsredskap. Barnens intresse för slöjd ska väckas. Barnen får pröva på att använda både hårda och mjuka material och lära sig de tekniker och basfärdigheter som behövs i användningen. De ska uppmuntras att planera och skapa olika slöjdarbeten tillsammans med andra inom ramen för sin fantasi och sina färdigheter. Barnen ska också planera och tillverka ett mera omfattande slöjdarbete under lärarens handledning. Lokala hantverkstraditioner eller traditioner som anknyter till barnens bakgrund kan utnyttjas i arbetet.

Utvecklingen av barnens **visuella tänkande och visuella uttryck** ska stödjas i förskoleundervisningen genom att barnen får skapa, tolka och bedöma olika bilder. Undervisningsinnehållet planeras utgående från barnens erfarenhetsvärld och intressen. Barnen ska uppmuntras att skapa bilder på olika sätt, med olika verktyg och material. Förmågan att skapa bilder tränas multisensoriskt, till exempel genom att måla, bygga och skapa mediepresentationer. Utöver de bilder barnen själva producerar ska man också tillsammans studera konstverk, mediebilder, formgivning av föremål och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska uppmuntras att tolka och beskriva sina tankar om de visuella budskapen. Bilder granskas med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig muntligt och kroppsligt** med hjälp av lek och olika övningar. Målet är att barnen får erfarenheter av hur man kan leka och kommunicera på olika sätt med språket och kroppen. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt med hjälp av olika uttrycksformer. Ramsor, dikter och barnlitteratur utnyttjas i undervisningen. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av gemensamt planerade processer. Som uttrycksformer kan användas dramaverksamhet, ordkonst eller dans.

Språkets rika värld

Språket är för barnen både ett föremål och ett verktyg för lärandet. I förskoleåldern blir språket allt mera ett verktyg för tänkande, uttryck och kommunikation, som barnen använder för att strukturera sin vardag och forma sin världsbild. Förskoleundervisningen uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens **språkliga färdigheter** från en allmän uppfattning om språkets betydelse mot en mera detaljerad förståelse av språkets strukturer och form. Det centrala är att väcka barnens intresse och nyfikenhet för talat språk och för att läsa och skriva. Språkexempel och positiv respons har stor betydelse för lärandet. Att tolka och producera olika slags texter muntligt och med hjälp av olika kommunikationsmedel är en del av den

multilitteracitet och den mångsidiga kompetens i informations- och kommunikationsteknik som småningom utvecklas. Barnens språkliga och kulturella mångfald ska uppmärksammas och respekteras och dess kontinuitet stödjas i förskoleundervisningen. Att ge akt på olika språk stödjer språkmedvetenheten och utvecklingen av mångsidig kompetens med avseende på kulturella färdigheter och kommunikationsförmåga.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet i förskoleundervisningen är att främja barnens språkliga utveckling och kommunikationsfärdigheter samt stärka deras intresse för språk och kultur. Utvecklingen av barnens språkliga medvetenhet främjas av språklekar och -ramsor och genom att barnen får bekanta sig med talat och skrivet språk på ett mångsidigt sätt. Barnens begynnande läs- och skrivfärdighet ska stödjas med hjälp av lekar och aktiverande övningar. Undervisningen och lärmiljöerna ska planeras så att de ger barnen goda möjligheter att iakttä, utforska och experimentera med talat och skrivet språk och att bredda sitt ordförråd. Utöver undervisningsspråket ska man i förskoleundervisningen också uppmärksamma andra språk. Det är viktigt att barn som har ett annat modersmål än undervisningsspråket får mycket stöd så att deras kunskaper i undervisningsspråket utvecklas och att de samtidigt upplever att de språk de talar hemma är viktiga och värdefulla.

Detaljerade mål

Utvecklingen av barnens kunskaper i **svenska/finnska/samiska/teckenspråk** ska stödjas på olika sätt i förskoleundervisningen.

Undervisningen ska ge barnen möjligheter att öva sig att lyssna och tala i olika situationer. De ska uppmuntras att berätta och diskutera, att leva sig in i, förstå och minnas det de hör. Tillsammans med läraren funderar barnen över ords betydelse och leker med ord. Gemensamma diskussioner utvecklar barnens förmåga att fråga, dra slutsatser och bedöma det de hör. Barnen ska inspireras att skapa berättelser och ges möjlighet att öva sig genom till exempel drama, egna berättelser och sagor, även digitala.

Barnen ska få lyssna till olika texter och diskutera dem tillsammans. Det hjälper dem att förstå betydelsen av att läsa. Lärarens exempel och olika övningar ger barnen erfarenheter av hur tal kan omvandlas till skrivet språk och skrivet språk till tal. Man undersöker tillsammans skrivet och talat språk. Barnen ska göras uppmärksamma på att talet kan indelas i mindre enheter, såsom ord, stavelser och ljud.

Utvecklingen av barnens begynnande läsfärdighet ska stödjas genom att de ges möjligheter att skriva på ett lekfullt sätt och att producera egna texter med hjälp av digitala verktyg. Barnen ska inspireras att tillsammans och på egen hand känna igen och producera bokstäver, ord och texter på olika sätt utgående från sin förmåga och sitt intresse i för dem relevanta sammanhang.

Barnlitteratur ska användas på ett mångsidigt sätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att undersöka och läsa olika slags texter enligt sin förmåga och att berätta eller på olika sätt uttrycka vad de hört eller läst.

Utvecklingen av barnens finmotorik och barnens förmåga att gestalta rum och riktningar ska stödjas med hjälp av olika lekar och övningar. Barnen ska lära sig ett ändamålsenligt penngrepp och att använda tangentbord och andra digitala verktyg för sitt skrivande.

I förskoleundervisningen ska man tillsammans iakttä **olika språk** för att stödja barnens språkliga färdigheter. I synnerhet granskas de språk som talas i barngruppen och i närmiljön. På det viset stöds barnens språkmedvetenhet och utvecklingen av de egna språkliga och kulturella identiteterna. Samtidigt väcker man barnens intresse för både rikedomen och det intressanta med olika språk och kulturer i omvärlden. I undervisningen kan till exempel sånger, lekar och tecken på olika språk användas.

Jag och vår gemenskap

När barnen växer blir deras revir större. Utöver det egna hemmets traditioner, regler, värderingar och synsätt möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Förskoleundervisningens uppdrag är att stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle. Lärområdet ska behandlas ur ett **historiskt och samhällligt perspektiv samt ur ett etiskt och livsåskådningsmässigt perspektiv**. Genom att fundera över närmiljöns historia och aktuella frågor riktas barnens intresse mot samhällsfrågor. Att reflektera över etiska val i vardagen, utveckla sina emotionella färdigheter och att träna konstruktivt beteende stärker barnens sociala färdigheter. Att bekanta sig med seder och bruk, religioner och andra åskådningar i närmiljön i kombination med andra övergripande mål stödjer utvecklingen av barnens kulturella och sociala färdigheter samt mångsidig kompetens med avseende på tänkande och lärande. Förskolan ska samarbeta med vårdnadshavarna och vara lyhörd för varje familjs bakgrund, synsätt och värderingar.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet är att stärka barnens intresse för samhällelig verksamhet, i synnerhet i närmiljön, och att stärka barnens delaktighet i sin verksamhetsmiljö. Barnen ska göras uppmärksamma på nuet och ges möjligheter att leva sig in i händelser och situationer i det förflutna. Undervisningen ska stödja barnens förmåga till etiskt bemötande och tänkande samt utvecklingen av emotionella färdigheter. Under lärarens ledning ska barnen bekanta sig såväl med sin egen som med andra åskådningar och religioner som finns representerade i den egna barngruppen eller i närmiljön, och med seder och bruk som kännetecknar dem-. Barnen ska uppmuntras att fråga och ges utrymme att fundera och undra. Lämpliga arbetssätt är diskussioner och metoder som ger barnen möjlighet att leva sig in i olika situationer.

Detaljerade mål

Tillsammans med barnen bekantar man sig med en person eller ett objekt i närmiljön ur ett **historiskt** perspektiv. Ämnet behandlas på ett åskådligt sätt genom att använda flera sinnen och olika uttrycksformer. Också andra historiska händelser, personer, kulturer och kulturarv som intresserar barnen kan tas upp i undervisningen. Som informationskällor kan man använda personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen samt vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv. Också olika festtraditioner, berättelser, traditionella lekar och sånger kan användas i undervisningen.

Barnens intresse för **samhällsfrågor** ska väckas med hjälp av diskussioner om aktuella frågor i närmiljön och samhället som intresserar barnen. Tillsammans med barnen bekantar man sig med medier och prövar att producera media på ett lekfullt sätt. Tillsammans med barnen diskuterar man och ifrågasätter sanningenligheten i medieutbudet. I undervisningen bekantar man sig med barnens rättigheter utgående från FN:s konvention om barnets rättigheter. Regler för förskolegruppen skapas och utvecklas tillsammans med barnen. Samtidigt lär man barnen att förstå att reglerna i samhället är avtal mellan människor. Närmiljön utnyttjas så att barnen har möjlighet att på riktigt delta och påverka.

Förskoleundervisningen ska innehålla gemensam **etisk fostran**. Den ska kopplas till barnens vardag och verkliga situationer som är förknippade med känslor och etiska val. Barnen ska få hjälp med att lära sig identifiera sina känslor, handla vänligt och ansvarsfullt och att lösa konfliktsituationer som uppstår mellan barnen på ett konstruktivt sätt. Tillsammans med barnen funderar man över vänskap och respekt för andra, glädje och rädsla, könsrelaterade antaganden och hur man skiljer mellan rätt och fel. Naturliga arbetssätt för etisk fostran är förutom gemensamma diskussioner till exempel rollekar, sagor och medieberättelser. Undervisningsmaterial och -program som utarbetats för att främja barns sociala och emotionella färdigheter utnyttjas i undervisningen.

Inom **åskådningsfostran** bekantar man sig tillsammans med de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen. Åskådningar som inte har någon religiös anknytning granskas vid sidan av övriga åskådningar. Åskådningsfostran kopplas ihop med vardagliga företeelser, fester och aktuella händelser som har religiös eller konfessionell innebörd. Målet är att hjälpa barnen att förstå och respektera både sina egna och andra barns och familjers olika konfessionella traditioner och sedvänjor samt uppfattningar som hänger ihop med dem. Barnen ska uppmuntras att fundera över olika livsfrågor i samverkan med andra. Samtidigt stärks deras förmåga att förstå ord och begrepp som anknyter till religioner och åskådningar. I undervisningen kan man dra nytta av exempelvis besök av gäster och evenemang i närmiljön.

Jag utforskar min omgivning

Barnens omvärld – den närbelägna naturen och den byggda miljön samt de övriga lärmiljöerna i förskolan – erbjuder gott om material för barnens lärande. När det gäller träning av barnens **matematiska färdigheter** och **teknologi- och miljöfostran** är det särskilt viktigt att undervisningen knyts till barnens erfarenhetsvärld och omvärld. Att strukturera och beskriva

sina iakttagelser, upplevelser och kunskaper som gäller omvärlden hjälper barnen att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och att förstå och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet. Förskoleundervisningens uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens matematiska tänkande och intresse för matematik. Den ska också stärka barnens naturkännedom och förhållande till naturen och göra dem bekanta med vardagsteknik. I förskolan bekantar sig barnen med undersökande lärande genom att iaktta och utforska omgivningen och genom att experimentera och dra slutsatser.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Förskoleundervisningen ska stärka grunden för barnens matematiska tänkande och för matematiskt lärande. Barnen ska uppmuntras att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen. Undervisningen ska ge möjligheter att utveckla förståelse för begreppen tal, förändring och tid samt nivå och rymd och att utveckla mätkunskaper. Målet för undervisningen är att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande.

Undervisningen ska omfatta iakttagelser i naturen. Utvecklingen av barnens känsla för miljön och deras förhållande till naturen stöds genom att barnen får röra sig i naturen och utforska den. Barnen ska också uppmuntras att iaktta hurudan teknik som finns i omgivningen och att testa egna lösningar.

Man bekantar sig med undersökande arbetssätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem. Barnen ska lära sig att jämföra, klassificera och sortera information utgående från observationer eller mätningar. De ska uppmuntras att dra slutsatser och hitta lösningar på vardagliga problem och att testa olika lösningar. I undervisningen ska barnen öva sig att dokumentera med olika verktyg och att presentera resultat på olika sätt.

Detaljerade mål

Barnen sporras att utveckla sina **matematiska färdigheter** med hjälp av aktiverande övningar, genom lek och med hjälp av olika sinnen i olika lärmiljöer. I undervisningen bekantar man sig tillsammans med matematiken och dess delområden på ett åskådligt sätt.

Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska observationer i olika vardagliga situationer med hjälp av att läraren beskriver och sätter ord på företeelserna. Barnen ska få öva sig att presentera sina observationer med hjälp av bilder och olika redskap. Undervisningen planeras så att barnen har gott om möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Undervisningen ska även omfatta lekar och uppgifter som utvecklar minnet. Barnen ska också uppmuntras att dra slutsatser och söka lösningar på problemlösningsuppgifter som anknyter till omvärlden.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska mångsidigt stödjas genom lek och övningar. Barnen ska uppmuntras att observera antal i omgivningen och att enligt sin förmåga kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Antalen jämförs och förändringen av antal undersöks med hjälp av praktiska exempel. Undervisningen ska i synnerhet fästa vikt vid utvecklingen av barnens förmåga att se och räkna upp talföljder.

Barnens förmåga att uppfatta nivå och läge ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska till exempel med hjälp av rörelselekar uppmuntras att undersöka och testa två- och tredimensionalitet och lära sig plats- och jämförelsebegrepp, såsom framför, uppe och varannan. För att stärka barnens geometriska tänkande ges barnen möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Under lärarens ledning får barnen bekanta sig med former i omgivningen och öva sig att benämna dem.

I förskoleundervisningen ska barnen pröva på att mäta både med kroppen och med olika redskap. I undervisningen tränas tidsbegrepp såsom ibland, i går och i morse. Man funderar tillsammans på tidsföljder till exempel genom att observera dygnstider.

I undervisningen ska bland annat lekar, spel och berättelser samt informations- och kommunikationsteknik utnyttjas.

Miljöfostran i förskoleundervisningen ska ge barnen naturupplevelser och möjlighet att utforska och bekanta sig med växter, djur och naturfenomen. Omgivningen iakttas med olika sinnen och med hjälp av audiovisuella hjälpmedel. Undervisningen kan också innehålla mindre experiment. Man diskuterar observationerna och övar sig att klassificera information

från sina observationer. Samtidigt övar barnen sig att använda begrepp som anknyter till naturen, att dra slutsatser och funderar över orsakssammanhang. Barnens kunskap om naturen utnyttjas i undervisningen. Man övar tillsammans att skaffa information om sådant som intresserar barnen. Man bekantar sig med naturskydd i undervisningen för att lägga grund för en hållbar livsstil. Barnen ska lära sig att värna om sin miljö och trivseln i miljön.

Man ger tillsammans med barnen akt på **tekniska lösningar** i vardagen, deras egenskaper och hur de fungerar. I undervisningen framhålls att teknik är resultatet av människans kreativitet. Barnen får bekanta sig med teknik genom att hitta på, pyssla och själva bygga olika konstruktioner och lösningar med olika material. Barnen ska uppmuntras att beskriva sina lösningar. Utöver redskapen i lärmiljöerna kan man till exempel använda barnens egna leksaker i undervisningen och fundera över hur de fungerar.

Jag växer och utvecklas

Förmåga att ta hand om sig själv och hantera vardagen ingår i den mångsidiga kompetens som är målet för förskoleundervisningen. Barnen behöver erfarenheter, information och reflektion för att småningom utveckla uppskattning för och färdigheter inom detta område. I förskoleundervisningen närmar man sig lärområdet ur **motions-, kost-, konsument-, hälso- och säkerhetsperspektiv**. Förskoleundervisningens uppdrag är att lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa, välbefinnande och motion samt att utveckla barnens hälso- och säkerhetskompetens. Vidare ska förskoleundervisningen främja kost-, konsumtions och hygienvanor som hör samman med en hållbar livsstil.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Barnen ska få mångsidiga erfarenheter av motion och börja förstå sambandet mellan motion, välbefinnande och hälsa. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla de perceptionsmotoriska färdigheterna som är viktiga med tanke på barnens allmänna inlärningsförutsättningar. Tillsammans med barnen bekantar man sig med hälsosam kost och funderar över dess betydelse. Barnen får lära sig måttlig konsumtion. Undervisningen ska ta upp hälsorelaterade faktorer och stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa. Barnen ska få information om hur man rör sig tryggt i närmiljön och i lärmiljöerna i förskolan.

Detaljerade mål

Målet i förskoleundervisningen är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Med hjälp av motion och lekar utvecklas barnens förmåga att fungera tillsammans med andra. Samtidigt stärks deras kroppskontroll och förmågan att uppfatta sin kropp och dess olika delar i förhållande till det omgivande rummet, den använda tiden och kraften. Utöver handledd motion ska barnen också varje dag ges möjligheter att frivilligt röra på sig både inomhus och utomhus. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen spurras att motionera också på fritiden i olika lokaler och i olika förhållanden utomhus.

Grundläggande motoriska färdigheter som behövs i vardagen tränas mångsidigt och regelbundet i olika miljöer i förskoleundervisningen. Sådana färdigheter är balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Barnen får träna balans med hjälp av lekar där de övar att bromsa och finta eller genom att leka på en teknikbana. Rörelseförmågan främjas genom övningar där barnen ska rulla, klättra, springa och hoppa. Förmågan att hantera redskap tränas genom att barnen får knuffa och dra och använda olika redskap och bollar på olika sätt. Barnen ska dessutom inspireras att träna sin finmotorik med hjälp av till exempel spel och lekar som utvecklar fingerfärdighet och precision. Målet är att undervisningen ger alla barn möjligheter att delta och att lyckas och att den stödjer barnens välbefinnande och funktionsförmåga.

I förskoleundervisningen ska måltidssituationen utnyttjas som en hälsofrämjande lärmiljö som utvecklar barnens **kunskaper om mat**. Måltidssituationerna görs så trivsamma som möjligt och barnen får lära sig ett gott bordsskick. Utöver den finländska matkulturen och de finländska sederna, bekantar man sig även med någon annan matkultur genom att utnyttja hemmens sakkunskap.

Man ska tillsammans med barnen undersöka reklam som riktas till barnen och fundera över betydelsen av **måttlig konsumtion**. Till exempel tolkningar av konsumtion och reklam som kommer till uttryck i barnens lekar och teckningar kan fungera som grund för konsumentfostran i förskolan.

Barnen får lära sig förstå betydelsen av att röra på sig, att vila och att ha goda människorelationer för **välbefinnandet och hälsan**. Tillsammans med barnen funderar man över hälsa och sjukdomar och orsakerna till dem samt över människans möjligheter att påverka sin fysiska hälsa och sitt psykiska välbefinnande. Man diskuterar goda människorelationer och vilken betydelse de har för det psykiska välbefinnandet. Barnen övar i vardagliga situationer att umgås med kompisar, ta hänsyn till andra, identifiera och behärska känslor. Tillsammans med barnen diskuterar man sömn och motion och funderar över hur de inverkar på att man varje dag är pigg och mår bra. I undervisningen ska man söka information om hygien och som en del av vardagen i förskolan övas grundläggande färdigheter i anslutning till hygien.

Barnen ska i förskolan få information om sin rätt till ett **tryggt** liv, respektfullt bemötande och integritet. Man ger tillsammans akt på och funderar över de vanligaste fysiska och psykiska risksituationerna i vardagen och i lärmiljöerna i förskolan. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp vid behov och att handla tryggt i de vanligaste vardagliga situationerna. Barnen ska uppmuntras att be om hjälp av en vuxen i problemsituationer i förskolan och om de upplever mobbning samt att berätta om sina bekymmer. I undervisningen tränas reglerna för hur man rör sig i trafiken och vistas tryggt i informations- och kommunikationstekniska miljöer på ett för åldern lämpligt sätt.

4.4. Specifika frågor angående språk och kultur

All förskoleundervisning ska följa samma allmänna mål för fostran och lärande som fastställs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ska beaktas i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens mål är att stödja utvecklingen av varje barns språkliga och kulturella identiteter och lära barnen att respektera olika språk och kulturer. Ett särskilt mål är att stödja språkfärdigheterna hos två- och flerspråkiga barn.

Enligt lagen om grundläggande utbildningen är undervisningsspråket i förskoleundervisningen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Undervisningsspråket kan också vara något annat språk, om det inte äventyrar möjligheterna att uppnå målen i läroplansgrunderna. I en särskild grupp kan förskoleundervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk⁵³. Informationen till vårdnadshavarna och olika centrala dokument ska finnas tillgängliga på undervisningsspråket enligt vad som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.

Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner. Man kan i undervisningen dra nytta av närmiljön och samarbeta med vårdnadshavarna och det samiska samfundet. Förskoleundervisningen kan ordnas på samiska eller som tvåspråkig språkbadsundervisning.

När förskoleundervisningen ges på något av de tre samiska språken, är dess särskilda mål att stärka förmågan att förstå och använda samiska. Målet är att öka barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Det särskilda målet för förskoleundervisningen för **romska barn** är att stärka barnens identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur. Utöver det ska tvåspråkighet stödjas i samarbete med barnens familjer. Barnen ska i mån av möjlighet ges undervisning i romani. I undervisningen i romani ska barnen bekanta sig med det romska språket och den romska kulturen, deras ordförråd utvidgas och de ska uppmuntras att använda språket i olika kommunikationssituationer.

Förskoleundervisning för **teckenspråkiga barn** genomförs i första hand i en skild grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Målet för förskoleundervisningen för teckenspråkiga är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identitet genom att ge dem möjlighet att tillägna sig teckenspråk. Målet är också att stärka kunskaperna i det svenska eller finska teckenspråket och teckenförrådet samt att sporra barnen att använda teckenspråk och öka deras förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer.

I förskoleundervisningen ska **barn med annat modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för sin språkutveckling och för utvecklingen av sin identitet och självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska/finska ska främjas inom de olika delområdena av språkkunskap utgående från barnens behov och förutsättningar, både genom ledd verksamhet och i förskolans vardag. Separat undervisning i svenska/finska som andraspråk och undervisning i barnens eget/egna modersmål erbjuds i mån av möjlighet. Om kommunen ordnar förberedande undervisning, kan barn med invandrabakgrund delta i den. Om barnet kan följa förskoleundervisningen, kan det övergå till förskoleundervisning redan innan den förberedande undervisningen har avslutats⁵⁴.

Förskoleundervisning på två språk

53 Lag om grundläggande utbildning 10 § 1 mom. (1288/1999)

54 Lag om grundläggande utbildning 5 § 1 mom. (1707/2009) och Förordning om grundläggande utbildning 3 § 3 mom. (363/2015)

Målet för förskoleundervisning på två språk är att utnyttja barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda en mångsidigare språkfostran än i normal förskoleundervisning. Undervisningen ska erbjuda inspirerande språkinläringssituationer som lägger grund för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö utvecklar barnens språkmedvetenhet. Barnens två- eller flerspråkiga språkidentitet ska stödjas och de ska ges möjlighet att använda och lära sig språken på ett aktiverande och lekfullt sätt. I förskoleundervisning som ordnas på ovannämnda sätt möts också olika kulturer som medvetet tas upp och diskuteras på ett naturligt sätt.

I mindre omfattande förskoleundervisning på två språk är målet att väcka barnens intresse och skapa en positiv attityd till språket. I omfattande förskoleundervisning på två språk är strävan att ge barnen färdigheter att komma till rätta i en tvåspråkig miljö och att förutom på undervisningsspråket också lära sig på ett annat språk.

Undervisning på två språk kan genomföras på många sätt. Gemensamt för alla sätt är att språken inte endast är föremål för undervisning och lärande, utan att de används i undervisningen av lärområdena och i förskolans vardag.

Omfattande förskoleundervisning på två språk

Tidigt fullständigt språkbud i de inhemska språken i förskoleundervisningen

Språkbud på svenska kan ordnas i finskspråkig förskoleundervisning och språkbud på finska kan ordnas i svenskspråkig förskoleundervisning. Utöver det kan språkbud på samiska ordnas i såväl finsk- som svenskspråkig förskoleundervisning. Tidigt fullständigt språkbud i de inhemska språken är ett program som börjar i förskoleundervisningen och fortsätter till den grundläggande utbildningens slut. Undervisningsspråket i förskolan och i skolan och det andra inhemska språket eller samiska ska bilda en helhet. Förskoleundervisningen ska huvudsakligen ske på språkbudsspråket. Utvecklingen av barnens modersmål ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Språkbudsläraren ska konsekvent använda enbart språkbudsspråket. Barnen ska spöras att använda språkbudsspråket mångsidigt, men de ska ha möjlighet att bli förstådda också på sitt modersmål. Barnen ska uppmuntras att bekanta sig med både undervisningsspråkets kultur och kulturen i det andra inhemska språket eller samisk kultur. Målet med språkbud i de inhemska språken är att ge barnen färdigheter att fortsätta studera på både undervisningsspråket och det andra inhemska språket eller samiska. Genom samarbete mellan förskolan och den framtida språkbudsskolan säkerställs att skolan har tillräcklig information om i vilket stadium av språkutvecklingen de barn som börjar skolan befinner sig i.

Annan omfattande förskoleundervisning på två språk

I annan omfattande förskoleundervisning på två språk genomförs en del (minst 25 %) av verksamheten på något annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språket i fråga kan vara modersmål för en del av barnen. Verksamheten ska planeras så att olika språkgrupper får behövligt stöd för sitt lärande. Det kan också finnas barn i gruppen, vars modersmål är något annat än de språk som används i undervisningen. Sådana barn hänvisas i allmänhet till förberedande undervisning, om sådan finns.

I förskoleundervisning på två språk ska verksamheten planeras så att undervisningen bildar en helhet, där bägge språken är närvarande och utvecklas gradvis som en följd av lärarens språkbruk och barnens aktiviteter. Om möjligt använder var och en lärare endast ett av de båda språken aktivt. Barnen ska spöras att använda språken mångsidigt. Barnen får också bekanta sig med de kulturer som anknyter till undervisningsspråken. Målet är att de får färdigheter att fortsätta studera på båda språken. Det här ställer krav på lärmiljöerna och förutsätter samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen då barnen övergår till den grundläggande utbildningen.

Mindre omfattande förskoleundervisning på två språk

Språkberikad förskoleundervisning

Med språkberikad förskoleundervisning avses här förskoleundervisning, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de undervisningsspråk

som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språkberikad förskoleundervisning ger naturliga möjligheter att lyfta fram flerspråkighet och kulturell mångfald i förskolans vardag och verksamhetskultur. Målet är att barnen är både språkinlärare och språkanvändare. Målet kan vara att övergå till språkberikad, eller annan grundläggande utbildning på två språk.

4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå

I LOJO

Utvärdering som stöd för undervisning och lärande

I Lojo prioriterar utvecklingen av utvärderingskulturen en ökning av barnens delaktighet, positivitet och uppmuntran. I utvärderingen betonas inlärningsprocessen och barnens uppnående av de individuella målen. Vårdnadshavarna informeras om principerna för utvecklingen av utvärderingskulturen. Det är viktigt att främja barnens delaktighet i utvärderingen av det egna lärandet. Barnet får stöd med att analysera sitt lärande med hjälp av mångsidig dokumentation som involverar barnen. Det är väsentligt att stödja barnets utveckling och lärande genom att fastställa individuella mål för utveckling och lärande i planen för lärande för barn på ett sätt som motiverar barnen att lära sig och glädjas åt framstegen.

Barn lär sig och utvecklas i olika uppväxtmiljöer. I uppföljningen av hur lärandet framskrider utnyttjas vårdnadshavarnas kännedom om barnen, barnens egna erfarenheter och förskoleundervisningspersonalens mångsidiga dokumentation. Utvärderingen av planen för lärande för barn stöder barnens välbefinnande och lärande. Uppnåendet av målen i planen för lärande för barn utvärderas tillsammans med barnen och vårdnadshavarna. De individuella planerna för barnen fungerar som dokument om barnens framsteg i lärandet vid övergångsperioder med vårdnadshavarnas samtycke (informationsöverföring under övergångsperioder beskrivs i avsnitt 3.4).

Förskoleundervisningspersonalen utvärderar sin verksamhet för att utveckla förskoleundervisningens kvalitet på ett sätt som stöder barnens behov av lärande och som baserar sig på fortlöpande observation och mångsidig dokumentation. I slutet av verksamhetsåret utnyttjas de individuella planerna för barnen samt barnens och vårdnadshavarnas respons. Barnen får också handledning i kamratbedömning när gruppens gemensamma processer diskuteras. I Lojo utgör uppföljningen och utvärderingen av läroplanen en del av utbildningsväsendets utvärderingssystem. Enheterna utvärderar implementeringen av läroplanen i samband med utvärderingen av gruppernas planer för småbarnspedagogik genom självutvärdering samt respons från barnen, vårdnadshavarna och samarbetspartnerna. I slutet av läsåret får barnen ett intyg över deltagande i förskoleundervisningen enligt gemensamt avtalade kriterier.

Under verksamhetsåret 2019–2020 utarbetades en kvalitetshanteringsplan med stöd av det nationella centret för utbildningsutvärdering (Karvi). I utvärderingsprocessen fastställer man kriterier utifrån indikatorer med vars hjälp den småbarnspedagogiska verksamheten, försöket med tvåårig förskoleundervisning och förskoleundervisningen utvärderas på olika nivåer. Utvärderingen sker på en så konkret, vardaglig nivå som möjligt. Den småbarnspedagogiska utvecklingsgruppen valde de lämpligaste indikatorerna i enlighet med prioriteringarna i Lojo stads plan för småbarnspedagogik och bildade utvärderingskriterier utifrån dem. Utvärderingen genomfördes som en elektronisk enkät som teamen besvarade månatligen utifrån en gemensam diskussion om verksamheten.

I augusti 2023 inför Lojo det elektroniska kvalitetsutvärderingssystemet Valssi som utvecklats av Karvi och som fokuserar på småbarnspedagogik och kompletterande småbarnspedagogik inom förskoleundervisningen. Valssi är ett nationellt kvalitetsutvärderingssystem, vars syfte är att stödja anordnarna och serviceproducenterna i deras kvalitetshantering. Valssi är en mångsidig digital tjänst som gör det möjligt att samla in utvärderingsinformation, få aktörsspecifika utvärderingsrapporter, producera enhetsspecifika sammanfattningar av utvärderingar och publicera aktörernas lagstadgade utvärderingsresultat.

Utifrån svaren väljer föreståndaren vid enheten för småbarnspedagogik tillsammans med sin enhet starka sidor och utvecklingsobjekt som ska antecknas i både Valssi och gruppernas

planer för småbarnspedagogik. I Lojo utvärderas verksamheten dessutom i gruppens plan för småbarnspedagogik och planerna för barnets lärande. Verksamheten diskuteras tillsammans med vårdnadshavarna när de lämnar och hämtar barnen samt på överenskomna möten. Verksamheten utvärderas tillsammans med barnen i dagliga diskussioner och den pedagogiska dokumentationen. Utifrån svaren väljer föreståndaren vid enheten för småbarnspedagogik tillsammans med sin enhet starka sidor och utvecklingsobjekt som ska antecknas i både Valssi och gruppernas planer för småbarnspedagogik. I Lojo utvärderas verksamheten dessutom i gruppens plan för småbarnspedagogik och planerna för barnets lärande. Verksamheten diskuteras tillsammans med vårdnadshavarna när de lämnar och hämtar barnen samt på överenskomna möten. Verksamheten utvärderas tillsammans med barnen i dagliga diskussioner och den pedagogiska dokumentationen. I tabellen nedan finns detaljerad information om de olika utvärderingsnivåerna och -metoderna.

Individnivå (utvärdering av planen för barnets lärande)

Genomförandet av processen för planen för barnets lärande utvärderas årligen på kommun- och enhetsnivå av den avtalade arbetsgruppen utifrån respons av enheterna. Kvaliteten i planerna för lärande och samtalen utvärderas tillsammans med såväl föreståndarna för *enheterna för småbarnspedagogik*, lärarna inom småbarnspedagogik och speciallärarna som med barnen och vårdnadshavarna. Vid utvärderingen beaktas också hur barnens individuella behov och multiprofessionalismen har genomförts jämfört med planerna. Utifrån frågor som aktualiserats vid utvärderingen av planen för barnets lärande vidareutvecklas processen. Vid utvärderingen utnyttjas den mångsidiga dokumentationen av barnets vardag bland annat i de elektroniska pedagogiska mapparna.

- systematisk uppföljning av framstegen i matematiskt och språkligt kunnande för alla barn under det andra året av förskoleundervisningen genom att utnyttja material som finns i Lojo
- utnyttjande av samarbetsblanketter för småbarnspedagogiken och barnrådgivningen
- tillsammans med barnet och vårdnadshavarna planeras, utvärderas och utvecklas verksamheten vid barnets trepartssamtal på hösten och våren under båda verksamhetsåren

Gruppenivå (utvärdering av gruppens plan för småbarnspedagogik och utvärderingsenkäter, utnyttjande av bland annat olika slags dokumentation och analys)

På gruppnivå svarar personalen på utvärderingsfrågor om den kompletterande småbarnspedagogiken utifrån den implementerade verksamheten samt analys och pedagogiska samtal. Syftet med enkäten är att utveckla teamets verksamhet och stödja självutvärderingen. Med hjälp av utvärderingen är det lättare att upptäcka frågor som bör utvecklas och stärkas. Föreståndaren för *enheten för småbarnspedagogik* innehar en viktig roll i dialogen och utvecklingen av enhetens pedagogik. *Starka sidor och utvecklingsobjekt* som lyfts fram vid utvärderingen antecknas i både Valssi och gruppens plan för småbarnspedagogik så konkret som möjligt.

Gruppens plan för småbarnspedagogik binder ihop de individuella behoven enligt planerna för barnets lärande med de enhets- och stadsspecifika strategiska riktlinjerna för småbarnspedagogiken, försöket med tvåårig förskoleundervisning och förskoleundervisningen. Genomförandet av planen för småbarnspedagogik utvärderas regelbundet på teammöten, och gruppens verksamhet anpassas och utvecklas utifrån observationer och utvärderingar. Föreståndaren för *enheten för småbarnspedagogik* och områdets speciallärare inom småbarnspedagogiken utvärderar och stöder gruppens pedagogiska verksamhet och följer upp gruppens plan för småbarnspedagogik. Föreståndaren för *enheten för småbarnspedagogik* och specialläraren inom småbarnspedagogiken diskuterar uppnåendet av målen med gruppens personal och styr verksamheten vid behov. De avtalade ärendena sparas i stadens skyddade molntjänst i gruppens plan för småbarnspedagogik, varvid gruppens personal, föreståndaren för *enheten för småbarnspedagogik* och specialläraren då kan följa upp planen i realtid.

Syftet med utvärderingen på gruppnivån är att systematiskt utvärdera pedagogiken och utveckla den kompetens som behövs för att säkerställa småbarnspedagogikens kvalitet. Gruppens plan för småbarnspedagogik utvärderas årligen av den pedagogiska utvecklingsgruppen utifrån respons och styrdokument.

Enhetsnivå (enhetsspecifika samtal)

Den lokala planen för småbarnspedagogik konkretiseras på enhetsnivå i gruppernas planer för småbarnspedagogik. Planerna innehåller lokalt avtalade prioriteringar och enhetens rutiner för att genomföra målen för prioriteringarna, planen för småbarnspedagogik, försöket med tvåårig förskoleundervisning och förskoleundervisning. Utfallet av planerna utvärderas och planen preciseras enhetsspecifikt två gånger om året. Vid utvärderingen av utfallet av planerna utnyttjas utvärderingar på gruppnivån, självutvärderingar och utvärderingar av processen för barnets plan för lärande. I planerna beaktas också önskemål och respons av vårdnadshavarna. Blanketten

Gruppens plan för småbarnspedagogik utvärderas regelbundet. Denna utvärdering används också i enhetens välfärdsgrupper.

Stadsnivå (Kvalitetshantering som stöd för den strategiska ledningen, utvärdering av den lokala planen)

Den lokala utvärderingen av småbarnspedagogiken, försöket med tvåårig förskoleundervisning och förskoleundervisningen utvecklas som ett redskap för kvalitetshantering och strategisk ledning. Man svarar på riksomfattande enkäter och utnyttjar deras resultat vid utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. De behandlas bland annat i ledningsgruppen för småbarnspedagogiken och på chefsmöten, via vilka informationen distribueras till enheterna. *Via utvärderingssystemet Valssi får vi kommunspezifisk information för utvecklingen av småbarnspedagogiken i Lojo.*

STADSNIVÅ – Lokal plan för förskoleundervisning i Lojo

- regelbunden utvärdering och utveckling
- deltagande i riksomfattande enkäter och utvärderingar
- ledningsgrupp, chefer
- Barnvänlig kommun



OMRÅDESNIVÅ – Områdesvisa välfärdsgrupper

- utvärderingen av småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen kopplas
- områdesvisa enkäter till kunder och invånare
- multifunktionellt samarbete



ENHETSNIVÅ – Enhets specifika möten

- Utvärderingssystemet Valssi för kompletterande småbarnspedagogik
- ärenden som kommer fram i grupperna
- vårdnadshavarnas respons och önskemål
- enhetens verksamhetskultur, värderingar och prioriteringar



GRUPPNIVÅ – Gruppens plan för småbarnspedagogik

- Utvärderingssystemet Valssi för kompletterande småbarnspedagogik
- intervjuer med barn, enkäter om välbefinnande
- granskning, observation, utvärdering och utveckling av gruppens plan för småbarnspedagogiken



INDIVIDNIVÅ – Plan för lärande för barn

- utvärdering av LEOPS-processen för barn
- utnyttjande av samarbetsblanketter för småbarnspedagogiken och barnrådgivningen
- genomgång av planerna för lärande för barn
- vårdnadshavarnas respons i samtalen om planerna för lärande för barn



LOJO
Insjöstad

Utvärderingsnivåer

Undervisningens gemensamma mål och lärområden

Mina många uttrycksformer

Allmänna mål

- införande av kreativa barnorienterade processer
- kulturstigen och den omgivande naturen utnyttjas för att utvidga inlärningsmiljöerna när möjligt
- informations- och kommunikationsteknik utnyttjas (t.ex. i dokumentation, utveckling av visuella uttrycksformer)
- i användningen av lokalerna beaktas möjligheten att tillsammans analysera barnens agerande på lång sikt
- inlärningsmiljöerna stöder barnens aktivitet, kreativitet och sociala behov (t.ex. material och redskap är tillgängliga för barnen)
- stödjande av mångkultur som ett uttrycksmedel med beaktande av gruppens bakgrund

Visuellt tänkande och visuell uttrycksförmåga

- t.ex. användning av sax, måleri, arbete med lera, formgivning, tryck, pyssel, grundfärger och blandfärger, användning av återvunnet material
- förskolegrupperna deltar i EskArt-lektioner på Bildkonstskolan under förskoleåret, arbetsmetoderna vidareutnyttjas i förskoleundervisningen

Handarbete

- möjliggörande av barnets självständiga planering och kreativitet till exempel vid samtal, teckning eller utnyttjande av teknik i handarbete under handledning av vuxna
- man lär barnen att uppskatta eget och andras arbete
- man ställer ut och dokumenterar arbeten till exempel med hjälp av teknik
- inom slöjd till exempel spikning, sågning, täljning, slipning, målning och konstruktion beroende på möjligheterna, inom handarbete olika syarbeten, användning av sax

Musik

- barnen bekantar sig med och lever sig in i den egna kulturens och andra kulturers musik genom ramsor, sång, lek, rörelse, lyssnande och konst
- barnen spelar tillsammans med den egna kroppen samt med rytm- och melodiinstrument beroende på möjligheter (t.ex. pinnar, rytmägg, trianglar, maracasser, slagverk, kantele)
- barnen lär sig identifiera musikaliska grundrytmer och variationer i tonhöjd och -intervall
- barnen får uttrycka sig genom musik
- barnen får lära sig att slappna av och lugna ner sig med hjälp av musik beroende på möjligheterna
- barnen får öva sig i att använda rösten på ett naturligt sätt
- teknik används beroende på möjligheterna till exempel för ljudinspelning
- utvidgning av inlärningsmiljöerna (bl.a. samarbete med musikinstitutet)

Verbal och kroppslig uttrycksförmåga

- kroppslig och verbal lek samt väckande av läslust bland annat med hjälp av dramatik
- barnen får en möjlighet att spontant och på eget initiativ uttrycka sig på ett kreativt sätt under handledning
- utvidgning av inlärningsmiljöerna (bl.a. samarbete med bibliotek och barnteater)

Språkets rika värld

I början av förskoleåret tar man reda på alla barnens färdigheter att läsa och skriva, och barnens framsteg följs regelbundet upp för att stödja undervisningen.

Barnens språkliga utveckling, sociala växelverkan, språkliga medvetenheten och multilitteracitet stöds med hjälp av lekar och aktiviteter så att

- ordförrådet utvidgas
- ords start- och slutljud
- böjning av ord till exempel med kroppsinstrument
- rim med mera, rimkort, föremål
- jämförelse av ordens längd genom att till exempel lyssna på dem, mätning
- jämförelse av stavelsers längd
- hur bokstäverna motsvarar ljuden
- barnen får skriva gemener och versaler med till exempel kroppen och käppar
- skriv- och läsriktning
- lekfullt om ordmellanrum (förteckning vs. efter varann)
- barnen får lära känna främmande språk som talas i gruppen (bl.a. stödtecken) i vardagliga situationer

Informations- och kommunikationsteknik används för att främja läs- och skrivfärdigheterna samt för att stödja multilitteracitet, jämför med Digiagendan (barnen uppmuntras bland annat att lära sig använda tangentbordet med flera fingrar, man stöder kritisk bildläsning genom lek och aktiviteter samt använder olika pedagogiska program)

- stöd för hörförståelse och minne till exempel genom dramatisering av sagor och återberättande
- barnen lär sig berättande till exempel med hjälp av bilder och sagoberättande
- barnen tar del av barnlitteratur på ett mångsidigt sätt i samarbete med biblioteket och hemmet, och barnens intressen beaktas
- barnens varseblivningsmotoriska kompetens utvecklas på ett mångsidigt sätt för att stärka skrivfärdigheterna och penngreppet

Jag och vår gemenskap

Allmänna mål

- barnen lär sig en öppen, analytisk samt respektfull och tolerant social växelverkan
- utvidgning av inlärningsmiljön till den närliggande omgivningen i samarbete med andra aktörer (kulturstigen, församlingen, lokaltidningen)

Historisk och samhällelig fostran

- utnyttjande av informations- och kommunikationsteknik i mediefostran
- intresse väcks för samhällliga och lokala frågor bland annat genom läsning av lokaltidningar
- man utnyttjar barngruppens bakgrund vid överföring av kulturarv, bland annat besök av mor- och farföräldrar och sagostunder i barngrupper
- man bekantar sig med lokalhistorien till exempel på museibesök
- man utnyttjar traditionella lekar och festtraditioner

Etisk fostran

- man stöder positiv social växelverkan och emotionell kompetens (bl.a. Fun Friends-materialet, materialet Askeleittain, materialet Turvallis Mielin, korten som utvecklar emotionell kompetens, planen för förebyggande av och ingripande i mobbning eller materialet om säkerhetskompetens)
- gemensamma regler och rutiner

Åskådningsfostran

- barnen får lära sig om olika religioner med beaktande av barngruppens bakgrund till exempel i samband med besök av sakkunniga och vårdnadshavare

Jag utforskar min omgivning

Allmänna mål

- lärområdet fokuserar på utforskande och aktivitetsbaserade metoder och olika sinnesintryck, dialogbaserad undervisning till exempel i form av projekt

Matematik

- i början av förskoleåret utreds alla barns matematiska färdigheter, och barnens framsteg följs upp regelbundet
- barnens matematiska färdigheter stöds med hjälp av lekar och spel

Delområden i årsplanen för matematik i förskoleundervisningen:

- uppfattningsförmåga i fråga om rum, tid, konstruktion, spel och lek
- jämförelse, klassificering, serieläggning med hjälp av människor, material, redskap, spel, lekar
- talföljd från 0 till 20, till exempel med hjälp av rörelse, kroppsinstrument, spel, lekar
- antal i omgivningen, lekar, spel, räkning av antal med olika material och redskap
- mätning genom jämförelser, till exempel jämförelse av barnens längd, olika föremåls vikt, mätning med bland annat pinnar, färgstavar
- räkning och jämförelse av antal (mer–mindre–lika många) till exempel i omgivningen, spel, lekar
- en–till–en–motsvarighet till exempel i kombination med lek och vardagliga sysslor
- jämförelse av antal (hur mycket mer/mindre) med hjälp av spel och lekar
- antalsbeständighet med hjälp av konkreta övningar
- siffersymboler och antal (0–10) till exempel aktivitetspräglade övningar i omgivningen
- spjälkning av tal, till exempel med spjälkningsmaskin, lekar och spel
- geometri och mätning, barnen får lära sig geometriska figurer i omgivningen och öva sig att mäta till exempel med pinnar, kroppen och färgstavar
- tidsenheter
- utnyttjande av pedagogiska program för informations- och kommunikationsteknik på olika matematiska områden

Miljöfostran

- genom observationer av barnens aktiviteter och med beaktande av barnens initiativ och intressen fördjupas kunskapen om och intresset för naturen och fenomenen i den
- utnyttjande av förskolans omgivning med beaktande av säkerheten, barnen får bekanta sig med förskolans närmiljö under olika årstider, man använder naturen och naturmaterial inom olika lärområden (jämför med miljöprogrammet)
- trafikfostran, rörlighet i den egna omgivningen, till exempel bekanta sig med den kommande skolvägen, trafikmärken, särdragen hos den egna näromgivningen

Teknik

- informations- och kommunikationsteknik utnyttjas till exempel för att fota naturen, söka information och använda olika slags naturrelaterad programvara
- vuxna stöder barnens kreativa lösningar som uppstår i vardagen och i lekar, och man diskuterar dem tillsammans
- barnen får lära sig grunder i programmering med hjälp av lekar och spel

Jag växer och utvecklas

Allmänna mål

- man tar del av Barnkonventionen och diskuterar vad den innebär i den egna levnadsmiljön
- barnens hälsa och psykiska välbefinnande samt en trygg uppväxtmiljö främjas tillsammans med vårdnadshavarna och andra aktörer (t.ex. rådgivningen, matjänsterna)

Motion

- i den dagliga rörligheten utnyttjas omgivningen på ett mångsidigt sätt både inom- och utomhus och under handledning med beaktande av barnens rörlighet på eget initiativ och motionsrekommendationer
- motionsfostran omfattar bland annat skidåkning, skrimning, olika bollspel och kreativ motion
- motion integreras i olika lärområden
- med hjälp av motion övar sig barnen i bland annat uppfattningsförmåga, matematiska och språkliga färdigheter, social kompetens, självreglering, naturrelaterade teman, kultur och musik
- inlärningsmiljöerna utvidgas i samarbete med lokala aktörer, under förskoleåret deltar barnen till exempel i en lokal simskola

Måltider

- trivseln under måltiderna främjas av bland annat positiv växelverkan och diskussion
- barnen får lära sig sunda matvanor till exempel med hjälp av tallriksmodellen
- barnen får pröva på olika smaker tillsammans med beaktande av barngruppens varierande kulturella bakgrund

Konsumentfostran

- barnen introduceras i ekologiskt hållbar utveckling bland annat genom återvinning, diskussion om hur man sparar energi, omhändertagande av gemensamma föremål, analys av produkters livscykel
- man diskuterar tillsammans mediers och reklamslags budskap med beaktande av ålders- och utvecklingsnivån

Välbefinnande och hälsa

- man stöder sunda levnadsvanor genom att till exempel tillsammans diskutera hur tillräcklig vila, hälsosam kost, motion och goda människorelationer påverkar välbefinnandet
- barnen får lära sig en socialt hållbar livsstil bland annat genom att stödja social kompetens, självreglering och grupp beteende
- man stöder barnets positiva självuppfattning och inlärningsglädje genom positiv respons och uppmuntran

Säkerhet

- barnen får öva sig att ta hand om sig själva, skydda sina personliga gränser, agera säkert på webben samt förbättra sin sociala och emotionella kompetens

Särskilda frågor relaterade till språk och kultur

Ett barn med invandrarbakgrund kan ha fötts i Finland eller flyttat hit senare. Språkkunskaperna samt identiteten och självkänslan hos förskoleelever med invandrarbakgrund stöds på olika sätt i Lojo. Den viktigaste aspekten är språkbruket i vardagliga situationer.

Utöver de allmänna målen för förskoleundervisningen diskuteras barnets kunskaper i sitt modersmål med vårdnadshavarna. Dessa uppgifter antecknas i Lojo på blanketten "stöd för de inhemska språken för två- eller flerspråkiga barn" och fogas till läroplanen. I planen för förskoleundervisningen för barnet antecknas att planen går ut på att barnet lär sig svenska. Framstegen i språkkunskaperna följs upp till exempel med hjälp av Kettu-uppgifter och sagoberättande.

Med vårdnadshavarna diskuteras familjens kultur, religionens betydelse och centrala helgdagar. Man diskuterar också hur familjens kultur kan lyftas fram i förskoleundervisningen (till exempel vårdnadshavares besök i förskolegruppen, inläring av fraser på olika språk, beaktande av helgdagar i olika kulturer och uppmuntra barn att berätta om sin familjs kultur). Med vårdnadshavarna diskuteras betydelsen av att stödja barnets modersmål för att stärka identiteten i både hemmet och förskoleundervisningen så långt som möjligt. Separat undervisning i svenska som andraspråk och barnets modersmål anordnas så långt som möjligt. Blanketten Stöd för de inhemska språken för två- eller flerspråkiga barn inklusive anvisningar finns på webbplatsen peda.net. Tolk anlitas vid behov för samtalen med vårdnadshavarna.

Utvecklingen av kunskaperna i svenska främjas på olika områden utifrån barnens behov och förutsättningar i både handledningen och den dagliga förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen granskas inlärningsmiljön utifrån dem som talar svenska som andra språk till exempel med hjälp av bilder. Vid bearbetningen av inlärningsmiljön utnyttjas information om mångkultur på webben. Förskolegruppens personal agerar medvetet som språkmodeller för mångspråkiga barn och barn med invandrabakgrund. I förskoleundervisningen utvidgas barnens ordförråd, det är särskilt viktigt att precisera och konkretisera begrepp som uttrycker tid, plats, antal, riktning och relationer. Som stöd i undervisningen kan man använda bilder och föremål.

Undervisningsgrupperna indelas i mindre grupper med beaktande av dem som talar svenska som andra språk, vid umgänget med andra barn och vuxna stärks språkkunskaperna. Läraren i småbarnspedagogik beaktar pedagogiska arrangemang som gör det lättare för barnen att delta i gruppens aktiviteter och lekar. Förskolegrupperna har tillgång till speciallärare inom omfattande småbarnspedagogik. Vid behov får barn som talar svenska som andra språk även mångprofessionellt stöd på samma sätt som barn vars första språk är svenska. Vid behov hänvisas familjer med invandrabakgrund till Lojo stads andra tjänster för att stödja utvecklingen av modersmålet (t.ex. bibliotek). Barn med invandrabakgrund deltar i allmänhet i den närliggande förskoleundervisningen.



5. Stöd för barnets växande och lärande

I grunderna för förskoleundervisningens läroplan används den i förskoleundervisningen lämpligare termen stöd för växande och lärande i stället för termen stöd för lärande och skolgång som används i lagen om grundläggande utbildning. Stödet för växande och lärande och elevvården ska bilda en helhet. I detta kapitel föreskrivs om stödet för lärande och skolgång som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.

5.1. Principerna för stöd

Barn som deltar i förskoleundervisning omfattas av stöd för växande och lärande enligt lagen om grundläggande utbildning. Enligt lagen⁵⁵ har barnen rätt att få tillräckligt stöd genast när behov uppstår. Det finns tre nivåer av stöd för växande och lärande: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Stödformer som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel. Stödformerna kan användas på alla nivåer av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och förändras enligt behovet av stöd. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs. Det är viktigt att behovet av stöd identifieras och att stöd för växande och lärande ges på ett tidigt stadium för att förhindra att problemen växer och blir mera komplicerade.

Stödet för växande och lärande ska ordnas utgående från såväl det enskilda barnets som barngruppens styrkor respektive inlärnings- och utvecklingsbehov. Det är viktigt att i förskolan se till att alla barn får uppleva att de lyckas i lärandet och som medlem i gruppen. Det stödjer barnens positiva uppfattning om sig själva. Mångsidig respons och information om lärandet ska metodiskt användas för att uppmuntra och handleda barnen. På det viset blir barnen medvetna om hur lärandet framskrider.

Stödet för växande och lärande innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna samt lösningar som möter barnens individuella behov. Särskild vikt ska läggas vid att lärandet kan förflyta så obehindrat som möjligt och att inlärningssvårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium. Yrkesövergripande samarbete mellan lärarna, speciallärare, övrig förskolepersonal och andra sakkunniga har stor betydelse för att behovet av stöd ska upptäckas och när stödet planeras och genomförs. Vilka sakkunniga som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall.

Principen är att behovet av stöd ska bedömas och beslut om stöd enligt lagen om grundläggande utbildning fattas så fort som möjligt efter att förskoleundervisningen inletts. Ofta har barnets behov av stöd observerats redan innan förskoleundervisningen inletts. Samarbete mellan förskoleundervisningen, barnets tidigare småbarnspedagogik, rådgivningen och vårdnadshavarna bidrar till kontinuitet i barnets välbefinnande och lärande. Information om stödåtgärder som barnet eventuellt fått före förskolan ska utnyttjas i förskoleundervisningen.

När behovet av stöd bedöms granskas först de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen samt lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för barnet.

Barnet ska i första hand ges stöd i den egna förskolegruppen genom olika flexibla arrangemang, om inte barnets bästa nödvändigtvis förutsätter att barnet flyttas till en annan grupp eller enhet. Om barnet utöver förskoleundervisning också utnyttjar andra tjänster inom småbarnspedagogiken, ska förskolepersonalen och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken samarbeta i frågor som gäller stödet för barnets växande och lärande.

Det är viktigt att information om barnets behov av stöd och det stöd barnet fått i förskolan också överförs till den grundläggande utbildningen. Undervisningsanordnarna ska skapa och utveckla smidiga informationsrutiner.

5.2. Samarbete med vårdnadshavaren i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete⁵⁶ med vårdnadshavarna så att varje barn får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. När ett barn har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete med vårdnadshavaren. Förskolepersonalen ska känna till de lagar och bestämmelser som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till barnets stöd. Det är bra att informera alla vårdnadshavare om möjligheten att få stöd och om de centrala principerna för stöd. Barnen ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt och för dem lämpligt sätt.

Det är viktigt att förskolepersonalen kontaktar vårdnadshavaren genast om det framgår att ett barn har problem i utvecklingen eller lärandet eller barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information om till exempel hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Vårdnadshavaren ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barn i att nå sina mål. Målet är att handla i samförstånd med barnet och vårdnadshavaren. Det är bra att föräldrarna vet att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för växande och lärande och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke (se Elevvård).

5.3. Allmänt stöd

Förskoleundervisning av hög kvalitet lägger grund för barnets växande, lärande och välbefinnande. Svårigheter ska förebyggas till exempel genom olika slags arbetsätt och pedagogiska metoder, flexibel gruppindelning och samarbete mellan lärarna och den övriga personalen. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och det enskilda barnets behov.

Det första sättet att möta ett barns behov av stöd är allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka stödåtgärder sätts in för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Att utvärdera behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all fostran och undervisning. Stödet ska ordnas genom samarbete mellan förskolelärarna och den övriga personalen och i nära samarbete med vårdnadshavaren och barnet. Inom det allmänna stödet möts barnets behov av stöd till exempel med hjälp av material och redskap som lämpar sig för barnets individuella behov samt undervisningsprogram som är avsedda för förskoleundervisningen och specialundervisning på deltid. En plan för barnets lärande kan användas i samband med allmänt stöd.

5.4. Intensifierat stöd

Ett barn som behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ska utgående från en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd⁵⁷ i enlighet med en plan för barnets lärande. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte är tillräckligt och så länge barnet behöver det. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet är mera omfattande och mera långsiktigt än det allmänna stödet. Barnet behöver ofta även flera former av stöd. Inom det intensifierade stödet kan alla former av stöd inom förskoleundervisningen användas, med undantag av den specialundervisning som ges på basis av ett beslut om särskilt stöd.

Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och förskolans övriga personal. Läraren ska ge barnet och vårdnadshavaren respons om barnets framsteg samt lyssna och ta hänsyn

⁵⁶ Statsrådets förordning (422/2012)

⁵⁷ Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

till deras åsikter. Under den tid barnet får intensifierat stöd ska läraren i samråd med vårdnadshavaren regelbundet följa upp barnets lärande och välbefinnande. Om det utifrån en bedömning konstateras att behovet av stöd har förändrats eller att barnet inte har nytta av det stöd som ges, ska planen för barnets lärande uppdateras så att den motsvarar den nya situationen.

Intensifierat stöd ges i regel ända tills förskoleundervisningen avslutas. Eftersom man i allmänhet inte på en kort tid kan konstatera vilken effekt stödet haft, är det under förskoletiden sällan nödvändigt att fatta ett beslut om särskilt stöd för ett barn som får intensifierat stöd.

Pedagogisk bedömning

Inledningen av intensifierat stöd grundar sig på en pedagogisk bedömning. I den skriftliga pedagogiska bedömningen beskrivs

- barnets växande och lärande som helhet ur förskolepersonalens, vårdnadshavarens och barnets synvinkel
- det allmänna stöd som barnet har fått och en bedömning av hur olika former av stöd inverkat
- barnets intressen, barnets styrkor, inlärningsfärdigheter och specifika behov i anslutning till utveckling och lärande
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder barnet kan stödjas
- en bedömning av barnets behov av intensifierat stöd.

Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt. Läraren eller flera lärare tillsammans gör den skriftliga pedagogiska bedömningen. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

Inledandet och ordnandet av intensifierat stöd⁵⁸ och vid behov återgången till allmänt stöd ska behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen genom yrkesövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården. Behandlingen förutsätter inte vårdnadshavarens tillstånd. Uppgifterna om behandlingen av ärendet ska dokumenteras på det sätt som anordnaren av förskoleundervisning bestämt, till exempel i den skriftliga pedagogiska bedömningen.

Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Stödet som barnet får inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för barnets lärande⁵⁹. Planen för barnets lärande baserar sig på en godkänd läroplan och beskriver målen för barnets växande och lärande och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som barnet behöver.

Målet är att ge barnet förutsättningar att nå sina mål. Den plan för barnets lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk bedömning. Planen ska utarbetas tillsammans⁶⁰ med barnet och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. I samband med att planen för barnets lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Om det sker förändringar i barnets situation, ska planen alltid justeras så att den motsvarar behovet av stöd.

Planen för barnets lärande som utarbetas inom det intensifierade stödet ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisning och stöd för barnet:

Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande

- barnets uppfattning om sina mål och intressen

58 Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning 1288/2013, 16 a §

59 Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning 1288/2013, 16 a §

60 Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

- barnets styrkor, inlärningsförutsättningar och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- barnets mål i anslutning till lärande, arbets- och kommunikationsfärdigheter

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till barnets stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, arbetssätt och sätt att kommunicera
- specialundervisning på deltid som ges till barnet
- mål och åtgärder för handledning av barnet

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster enligt lagen om grundläggande utbildning som förutsätts för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna
- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren, stöd som vårdnadshavaren erbjuder
- barnets eventuella deltagande i annan småbarnspedagogik och en beskrivning av samarbetet med den som ordnar verksamheten

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i planen för barnets lärande nås, utvärdering av åtgärdernas effekt och tidpunkter för utvärderingen
- granskning av planen för barnets lärande samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen

Planen för barnets lärande ska inte beskriva barnets personliga egenskaper.

5.5. Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges barn som annars inte i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande. Barnets förutsättningar har kunnat försämrats på grund av exempelvis ett handikapp eller en allvarlig sjukdom. Syftet med det särskilda stödet är att ge barnet ett övergripande och systematiskt stöd för växande och lärande och att främja barnets inlärningsförutsättningar. Också ett barn som får särskilt stöd ska få uppleva glädje över att lyckas och lära sig. Detta stärker barnets självkänsla och motivation att lära sig.

Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för barnet till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt.

Särskilt stöd innefattar specialundervisning och annat stöd som barnet behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning⁶¹. Specialundervisningen och det övriga stöd som barnet får ska bilda en systematisk helhet. Alla former av stöd som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan användas. Anordnaren av förskoleundervisning ska se till att det finns tillgång till specialpedagogisk kompetens när ett barn ges särskilt stöd.

Ett barn som fått ett beslut om särskilt stöd ska ges specialundervisning i enlighet med en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) som utarbetas för barnet. Syftet med de pedagogiska lösningarna i specialundervisningen är i första hand att säkerställa barnets lärande. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetssätten eller material och redskap.

61 Lag om grundläggande utbildning 17 § 1 mom. (642/2010)

Utöver de pedagogiska lösningar i specialundervisningen som stödjer lärandet, har ett barn som får särskilt stöd också rätt till annat stöd i förskoleundervisningen. Sådant stöd är exempelvis individuell elevvård, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel.

Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd⁶² fattas ska anordnaren av förskoleundervisning göra en pedagogisk utredning om barnet. Anordnaren ska utse ett organ, en tjänsteman eller anställd som tar fram en skriftlig utredning

- om barnets framsteg i lärandet av de lärare som ansvarar för barnets förskoleundervisning
- om det intensifierade stöd som barnet fått, och om barnets helhetssituation som sammanställts genom yrkesövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården.

Utgående från dessa två utredningar gör anordnaren av förskoleundervisning en bedömning av barnets behov av särskilt stöd. Den helhet som de två utredningarna och den bedömning som gjorts utifrån dem utgör kallas för pedagogisk utredning⁶³.

I den skriftliga pedagogiska utredningen beskrivs

- hur barnets lärande framskrider
- barnets växande och lärande som helhet ur förskolepersonalens, vårdnadshavarens och barnets synvinkel
- det intensifierade stöd som barnet har fått och en bedömning av hur olika former av stöd inverkat
- barnets styrkor och intressen, barnets inlärningsfärdigheter och specifika behov i anslutning till utveckling och lärande
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder barnet kan stödjas
- en bedömning av behovet av särskilt stöd.

Den pedagogiska utredningen ska göras utgående från barnets eventuella tidigare pedagogiska bedömning och plan för barnets lärande. Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt.

För beredningen av ett beslut om särskilt stöd behövs utöver en pedagogisk utredning eventuellt också andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande social utredning. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

Beslut om särskilt stöd

För att ge särskilt stöd måste anordnaren av förskoleundervisning fatta ett skriftligt beslut⁶⁴. Innan beslutet om särskilt stöd fattas ska anordnaren av förskoleundervisning höra barnet och vårdnadshavaren⁶⁵. Beslutet ska fattas i enlighet med förvaltningslagen⁶⁶. Beslutet om särskilt stöd⁶⁷ ska beskriva barnets huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster, andra tjänster som barnet behöver samt vid behov undantagsarrangemang i förskoleundervisningen. En besväransvisning ska fogas till beslutet, eftersom vårdnadshavarna har rätt att söka ändring i beslutet genom besvär⁶⁸. Ett beslut ska alltid motiveras⁶⁹.

62 Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010) och Förvaltningslag 34, 35 och 36 § (434/2003)

63 Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010)

64 Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

65 Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010)

66 Förvaltningslag (434/2003)

67 Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

68 Lag om grundläggande utbildning 42 § 2 mom. (642/2010)

69 Förvaltningslag 45 § 1 mom. (434/2003)

Motiveringarna till beslutet ingår i allmänhet i den pedagogiska utredningen och i eventuella utlåtanden.

Ett beslut om särskilt stöd⁷⁰ kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för barnet till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt. Vanligtvis fattas ett beslut om särskilt stöd tidigast när förskoleundervisningen inleds. Endast för barn som omfattas av förlängd läroplikt måste beslutet fattas när barnet är fem år. Ifall ett beslut om särskilt stöd fattas under förskoletiden utan att barnet fått intensifierat stöd, ska beslutet grunda sig på en omvärdering av barnets situation, till exempel till följd av en olycka eller svår sjukdom.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska behovet av särskilt stöd alltid granskas då barnets behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet om särskilt stöd. Att granska behovet under förskoletiden innebär i allmänhet att ändra på en viss sak i beslutet om särskilt stöd. Det kan till exempel gälla biträdestjänster eller särskilda hjälpmedel. För granskningen görs en ny pedagogisk utredning om barnet. Om barnet inte längre behöver särskilt stöd, ska ett beslut fattas om att stödet avslutas. Barnet övergår därefter till intensifierat stöd. Eftersom man i allmänhet inte på en kort tid kan konstatera vilken effekt stödet haft, är det ovanligt att det särskilda stödet avslutas under barnets förskoletid.

Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas för barnet. Planen ska beskriva hur barnet ges undervisning och annat stöd i enlighet med beslutet om särskilt stöd⁷¹. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för barnets förskoleundervisning och lärande, undervisningens innehåll, de pedagogiska metoderna och hur stödet barnet behöver.

IP utarbetas alltid i samband med särskilt stöd och bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk utredning. IP ska utarbetas utgående från barnets eventuella tidigare plan för lärande. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. Barnets lärare ska utarbeta planen tillsammans med barnet och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga.

Den individuella plan för hur undervisningen ska ordnas som utarbetas i samband med särskilt stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisning och stöd för barnet:

Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande

- barnets uppfattning om sina mål och intressen
- barnets styrkor, inlärningsförutsättningar och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- mål som anknyter till barnets lärande, arbetsfärdigheter och utveckling, såsom kunskapsmässiga, sociala, motoriska, språkliga och emotionella mål

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till barnets stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, arbetssätt och sätt att kommunicera
- specialundervisning som barnet erbjuds
- mål och åtgärder för handledning av barnet

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

⁷⁰ Lag om grundläggande utbildning 17 § 4 mom. (642/2010)

⁷¹ Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster i enlighet med beslutet om särskilt stöd, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna
- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd
- barnets eventuella deltagande i annan småbarnspedagogik och en beskrivning av samarbetet med den som ordnar verksamheten
- en beskrivning av hur barnets transport till och från förskolan ordnas och vem som ansvarar för den samt av den handledda verksamheten och övervakningen som ordnas när barnet väntar på transport

Uppföljning och utvärdering av stödet

- bedömning av barnets välbefinnande och lärande som helhet i samråd med barnet och vårdnadshavaren
- uppföljning av hur målen i IP nås, utvärdering av vilken effekt åtgärderna haft samt tidpunkter för utvärderingen
- granskning av IP samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen

Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas ska inte beskriva barnets personliga egenskaper. IP kan innehålla en bilaga med vårdnadshavarens specifika tillstånd att överlåta information.

IP⁷² ska vid behov ses över så att den motsvarar barnets behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska alltid ses över då barnets behov av stöd eller målen för undervisningen förändras. Om man beslutar att avsluta det särskilda stödet, utarbetas en plan för barnets lärande och barnet övergår till intensifierat stöd.

Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av handikapp eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning⁷³. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för barnet som omfattas av förlängd läroplikt började. För barn som omfattas av förlängd läroplikt⁷⁴ kan förskoleundervisningen omfatta ett eller två år. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Gravt handikappade barn omfattas av förlängd läroplikt. Också en svår sjukdom kan vara orsak till förlängd läroplikt⁷⁵. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan för hur undervisningen ordnas ska utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds. Alla barn har rätt till förskoleundervisning⁷⁶ året innan läroplikten börjar. Barn som omfattas av förlängd läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas.

Sektorsövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna hänvisas till stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet ska delta i den frivilliga förskoleundervisningen. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

72 Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

73 Lag om grundläggande utbildning 25 § 2 mom. (628/1998)

74 Lag om grundläggande utbildning 9 § 2 mom. (628/1998)

75 Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning (RP 86/1997).

76 Lag om grundläggande utbildning 17 § 4 mom. (642/2010) och 26 a § 2-3 mom. (1040/2014)

Förskoleundervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på tre olika sätt:

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs⁷⁷, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.

5.6. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Specialundervisning på deltid

Ett barn som har svårigheter i sitt lärande eller sin skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid⁷⁸ vid sidan om den övriga förskoleundervisningen. Specialundervisning på deltid ges barn som till exempel har språkliga, matematiska eller motoriska svårigheter eller svårigheter med självkontroll, uppmärksamhet eller sociala färdigheter. Målet med specialundervisningen på deltid är att stärka barnets inlärningsförutsättningar och förebygga svårigheter i utvecklingen och lärandet. Specialundervisning på deltid ges på alla nivåer av stöd.

Specialundervisningen på deltid ska ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i en liten grupp eller som individuell undervisning. Alla vårdnadshavare ska informeras om hur specialundervisning på deltid genomförs i förskolan. Förskolepersonalen ska tillsammans och i samråd med barnet och vårdnadshavaren planera specialundervisningen på deltid samt bedöma behovet och effekten av undervisningen i fråga. Målen för och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i barnets övriga undervisning.

Tjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att kunna delta i undervisningen

Ett barn har på alla nivåer av stöd rätt att avgiftsfritt⁷⁹ få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i undervisningen. Syftet är att garantera barnet grundläggande förutsättningar för växande och lärande samt tillgängliga lärmiljöer med möjlighet till socialt samspel.

Ett barn ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Barnet kan också ha behov av kommunikationsmetoder som stödjer eller ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. För barn som använder teckenspråk kan man vid behov använda en teckenspråkstolk eller ett biträde som behärskar teckenspråk som stöd för barnets kommunikation. För barn med olika grader av hörselnedsättning kan också andra tolkningsmetoder än teckenspråkstolkning komma i fråga. För barn med specifika språkliga svårigheter används en tolk för talhandikappade eller ett biträde som behärskar metoder som stödjer och ersätter tal. Även läraren kan stödja barnets kommunikation med hjälp av tecken eller andra symboler.

Det stöd som biträdet ger ska hjälpa barnet att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. Bitrådets stöd kan riktas till ett enskilt barn eller till hela förskolegruppen. Lärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och utvärdera barnets och hela gruppens lärande och arbete. Biträdet ska handleda och stödja barnet i dagliga situationer och hjälpa barnet att utföra uppgifter enligt lärarens eller andra sakkunnigas anvisningar. Lärarna och biträdena ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga förskolepersonalen.

77 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 27 §

78 Lag om grundläggande utbildning 16 § 2 mom. (642/2010)

79 Lag om grundläggande utbildning 31 § 1 mom. (477/2003)

Ett barn kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Barnet kan också ha specifika behov för lärandet. I sådana fall kan man till exempel använda olika datatekniska tillämpningar, talböcker, konkretiseringsmaterial i matematik eller hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med barnet ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen och genom samarbete med andra sakkunniga handleda barnet och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

De som arbetar med barnet ska tillsammans och vid behov med hjälp av andra sakkunniga planera användningen av de tjänster och hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen. Stödet för barnet kan förutsätta specialkompetens som personalen vid den egna förskoleenheten saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel inlärnings- och handledningscenter som erbjuder tjänster för barnen och utbildning och konsultation för personalen.

Anordnaren av förskoleundervisning beslutar om tolknings- och biträdestjänster och om övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Barnets lärare och elevvårdstjänsternas personal bedömer tillsammans behovet och omfattningen av de tjänster och hjälpmedel som barnet behöver. Även den information som fåtts av barnet och vårdnadshavarna och eventuella utlåtanden av utomstående experter utnyttjas. Behovet av tjänster och hjälpmedel för barn som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om barnet får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett beslut om särskilt stöd. För ett barn som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om de tjänster och särskilda hjälpmedel som barnet behöver. Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i en plan för barnets lärande eller en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas.

5.7. Frågor som avgörs på lokal nivå

I LOJO

Principerna för stöd

Utgångspunkten för genomförandet av stödet i Lojo är hela förskolegruppens och varje barns personliga styrkor och behov av stöd. Stödet följer inkluderande principer och tillhandahålls i barnets naturliga omgivning så nära hemmet som möjligt. Även barnets kommande skolstig beaktas vid planeringen av förskoleplatsen. Det finns inga centraliserade stödgrupper i Lojo. För att den småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen ska fortlöpa konsekvent ur stödsynpunkt, ordnas den kompletterande småbarnspedagogiken i Lojo i samma grupper som förskoleundervisningen.

Svårigheter ska förebyggas genom olika pedagogiska arrangemang och arbetssätt. Differentiering av den planmässiga verksamheten och smågruppsverksamheten samt en tydlig dagordning för grupperna stöder mer individuellt stöd. För personalens del är det viktigt att implementera principerna för en inkluderande förskoleundervisning och småbarnspedagogik samt att säkerställa barnens delaktighet. En framgångsrik inkludering förutsätter att gruppernas personal och vårdnadshavare får råd och stöd av speciallärare inom småbarnspedagogiken (VEO) och vid behov även av elevvårdspersonalen. Det arbete som speciallärare inom småbarnspedagogiken utför är omfattande och regionalt inriktat. Varje individ har en utsedd speciallärare. Arbetet för en speciallärare inom småbarnspedagogiken går endast ut på att stödja barn med invandrarbakgrund. Vid behov ansöker man till gruppen om ytterligare resurser för att genomföra stödet utifrån barnens behov eller överväger lösningar för att minska gruppstorlekarna. Genomförandet av de planerade stödåtgärderna förutsätter att alla gruppers personal engagerar sig.

Om behov av stöd i form av vård framkommer accentueras samarbetet med vårdnadshavarna, och hela gruppens personal ska ha kompetens för vård, omvårdnad och hjälp samt för att tillgodose hälso- och sjukvårdsbehov. Föreståndaren vid enheten för småbarnspedagogik svarar för

kompetensen för och utbildningen i läkemedelsbehandling. Läkemedelsbehandlingen antecknas i planen för vård av barnets sjukdom eller planen för vård av barnets diabetes. För att stödja barnet kan det vara viktigt att ha ett uppföljningshäfte för vården, till exempel måltider, insulin med mera.

Speciallärarna inom småbarnspedagogiken deltar i gruppernas verksamhet genom att observera, undervisa smågrupper samtidigt eller ge individuell undervisning. Specialläraren inom småbarnspedagogiken deltar i planeringen, utvärderingen och tillhandahållandet av stödet på alla stödnivåer och svarar för genomförandet av det mångprofessionella samarbetet tillsammans med läraren inom småbarnspedagogiken. Observationer och genomgång av dem tillsammans med gruppens personal och vårdnadshavare utgör centrala arbetsmetoder för framsteg i utvecklingen och förebyggande av inläringssvårigheter samt tidigt stöd. I Lojo samarbetar speciallärarna inom småbarnspedagogiken dessutom med varje förskolegrupp enligt överenskommelse.

Vid utvecklingen av gruppernas verksamhet och pedagogik fästs särskild uppmärksamhet vid social växelverkan och inläringsmiljöer när stöd tillhandahålls. Stödandet av samspelet och samarbetet mellan vuxna och barn och mellan barn ses som en viktig faktor för lärandet. Genom valet av arbetsmetoder garanteras varje barn upplevelser av delaktighet, till exempel individuellt bildstöd som baserar sig på stödbehoven. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid inläringsmiljön, och det gäller att satsa i synnerhet på den psykiska inläringsmiljön. En kultur där man bryr sig om varandra och en positiv stämning gynnar barnets uppväxt och utveckling och främjar inlärningsförmågan. Inlärningsförmågan, den positiva självbilden och barnets uppfattning om sig själv som en lärande individ bör särskilt stärkas. Skaparglädjen och dess återspeglning i barnets ansikte ska vara målet för arbetet i varje förskolegrupp.

Bedömningen av behovet av stöd sker i ett nätverk tillsammans med vårdnadshavarna. Speciallärare med omfattande kompetens inom småbarnspedagogiken planerar tillsammans med läraren inom småbarnspedagogiken och vårdnadshavarna vilka multiprofessionella aktörer som behövs för planering, genomförande och utvärdering av stödet på alla stödnivåer. Här utnyttjas samarbetsparter som redan ingår i barnets vardag, till exempel rehabiliterande terapeuter eller en hälsovårdare som känner till barnets angelägenheter. Utvärderingen dokumenteras i helheterna för stödnivåerna enligt beskrivningen nedan.

När beslut om intensifierat och särskilt stöd fattas ska elevvårdspersonal delta i beslutsprocessen, och specialläraren inom småbarnspedagogiken svarar för detta. När det gäller särskilt stöd ska barnet och vårdnadshavarna höras i enlighet med förvaltningslagen. Tjänsteinnehavarbeslut om särskilt stöd fattas av direktören för småbarnspedagogiken och beslut om förlängd läroplikt av direktören för den grundläggande utbildningen. Tjänsteinnehavarbeslut om intensifierat och särskilt stöd samt stödtjänster inom småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen fattas av direktören för småbarnspedagogiken. Specialläraren inom småbarnspedagogiken svarar för förberedelserna och hörandet när det gäller förskoleundervisningen och den kompletterande småbarnspedagogiken.

Lojo har gett anvisningar om metoder för informationsöverföring i övergångsskeden från småbarnspedagogik till förskoleundervisning samt beskrivit övergångsskedet/informationsöverföringen från förskoleundervisning till grundläggande utbildning inklusive ansvariga personer. Lösningar till stödet och bildningsvägen ska planeras i god tid i multiprofessionellt samarbete tillsammans med vårdnadshavarna och andra relevanta sakkunniga enligt barnets bästa. Utöver specialläraren inom småbarnspedagogiken deltar en konsulterande speciallärare inom den grundläggande utbildningen alltid i processen och utvärderingen i undervisningsarrangemangen för särskilt stöd i de regionala smågrupperna eller stadens gemensamma klasser. Om barnet inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs ska rektorn fatta ett förvaltningsbeslut om att den grundläggande utbildningen inleds i ett senare skede utifrån ett sakkunnigutlåtande.

För att säkerställa att stödet fortsätter smidigt inom småbarnspedagogiken och vid övergången till förskoleundervisning är det den överlåtande partens speciallärare inom småbarnspedagogiken som har som uppgift att sammankalla ett överföringsmöte för överföring av den information som behövs. Vårdnadshavaren/-havarna och en representant för den överlåtande och mottagande parten deltar i mötet. Eventuella relevanta deltagare diskuteras med vårdnadshavarna.

De pedagogiska dokumenten i Wilma överförs från förskoleundervisning till grundläggande undervisning. Privata serviceproducenter överför på motsvarande pedagogiska dokument som papperskopior. Överföringen av eventuella sakkunnigutlåtanden avtalas i samarbete med vårdnadshavarna och sakkunnigutlåtandena överförs med vårdnadshavarnas tillstånd (tillståndet fogas till den undertecknade överföringsblanketten). Målet är att säkerställa ett fortsatt systematiskt stöd i den grundläggande undervisningen i samarbete med vårdnadshavarna.

Föreståndarna vid enheterna för småbarnspedagogik har som uppgift att se till att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna genomföra stödet samt att styra lösningar som hänför sig till resursallokering/minimering av gruppstorlek, stödåtgärder och hjälpmedel utvecklas till förvaltningsbeslut och praxis. I denna uppgift får föreståndaren vid enheten för småbarnspedagogik stöd av en speciallärare inom omfattande småbarnspedagogik samt en specialssakkunnig inom småbarnspedagogik i förvaltningen.

Samarbete med vårdnadshavarna under stödperioden

Förskoleundervisningen stöder barnens och familjernas välbefinnande på ett förebyggande sätt genom nära samarbete med vårdnadshavarna. Konfidentiella relationer mellan personalen och barnens vårdnadshavare utgör grunden för gott samarbete. I samarbetet med vårdnadshavare som talar olika modersmål används tolktjänst.

Utgångspunkten för samarbetet är alltid barnens behov och stödet för barnets utveckling. Identifiering av behov av tidigt stöd och ingripande förutsätter att personalen för en aktiv och förtrolig dialog med barnet och vårdnadshavarna. Vid utarbetandet av läroplanen för förskoleundervisningen behövs i början av varje diskussion ett gemensamt begrundande av familjens angelägenheter vad beträffar vardagens smidighet. Personalen inom förskoleundervisningen har ansvar för att skapa och upprätthålla ett konfidentiellt och respektfullt samarbete. Principen är att vårdnadshavarna får tillräckligt med information om barnets förskoleundervisning och har faktiska möjligheter till deltagande och påverkan.

I utvärderingen av barnets behov av stöd och ordnandet av stöd vid rätt tidpunkt för att främja barnets inläring, utveckling och välbefinnande utnyttjas nätverkets multiprofessionella sakkunskap. Behovet av multiprofessionellt samarbete och nätverk bedöms i samarbete med vårdnadshavaren. En viktig och första leverantör av multiprofessionellt stöd är specialläraren inom småbarnspedagogiken i egenskap av aktör i det vardagssamarbete som stöder barnet, vårdnadshavaren och personalen. Stödets lämplighet bedöms regelbundet tillsammans med vårdnadshavarna och de övriga sakkunniga i nätverket.

I Lojo bedrivs ett multiprofessionellt samarbete med barnrådgivningstjänsterna i samband med ålderskontroller. Härvid ska den samarbetsblankett som utarbetats inom småbarnspedagogiken i samarbete med vårdnadshavarna ange vilka behov av stöd som har framkommit och eventuella rekommendationer som kan komma att behövas, till exempel behovet av en talterapeuts utvärdering. Inom småbarnspedagogiken finns möjlighet att i samarbete med vårdnadshavaren främja utredningen av barnets behov genom att rådgivningen fungerar som initiativtagare i samarbete med Familjecentrets (välfärdsområdet) arbetsgrupp för forskning och rehabilitering av barn och unga (LATUKU). Arbetsgruppens uppgift är att undersöka de utmaningar och rekommendationer som rör barns utveckling när det gäller stödåtgärder. De vanligaste frågorna att behandla är olika fördröjningar i tal och motorisk utveckling, problem med uppmärksamhet och koncentration samt andra problem med inläring och social växelverkan.

Allmänt stöd

Stöd för lärande och utveckling är en åtgärd som ökar barnens välbefinnande. Planeringen och genomförandet av detta stöd förutsätter systematiskt samarbete inom hela organisationen. Stödet kan tillhandahållas genom flexibla pedagogiska lösningar. Insatsen av specialläraren inom småbarnspedagogiken kan användas vid utvecklingen av allmänna stödformer med beaktande av barnens behov. När förskoleundervisningen börjar utarbetas för varje barn en läroplan för förskoleundervisningen i samarbete med vårdnadshavarna och barnet. Den är ett pedagogiskt dokument som styr förskoleundervisningen och ordnandet av stöd.

Att observera barnet och lära känna barnets färdigheter samt information som erhållits vid informationsöverföringen (från vårdnadshavare, småbarnspedagogiken, barnrådgivningen) fungerar som grund för ordnande, planering och genomförande av stödet. Inom utvecklingen av förskoleundervisningens kvalitet prioriteras utvecklingen av allmänna stödformer. En social verksamhetskultur, flexibla verksamhetsstrukturer och samarbete mellan vuxna möjliggör planering och genomförande av flexibla pedagogiska lösningar. Föreståndarens stöd är en förutsättning för hela förskolegemenskapens välbefinnande.

Praktisk organisation av det allmänna stödet:

- alla barn har rätt till allmänt stöd efter behov
- påbörjas i samarbete med vårdnadshavarna så fort man uppdagat att barnet har behov av stöd
- specialläraren inom småbarnspedagogiken deltar i inledandet av stödet samt utvärderingen av intensiteten och varaktigheten av stödbehovet
- allmänt stöd genomförs i barnets grupp med beaktande av gruppens individuella behov
- i gruppen funderar man över hur man kan ta hänsyn till barnets behov så att barnet känner delaktighet och får framgångar inom ramen för den gemensamma verksamheten
- pedagogiskt ändamålsenlig indelning (differentiering) av smågruppsverksamheten eller andra förskolegrupper
- redskap som främjar barnens konkreta lärande
- stödet för barnet dokumenteras i läroplanen för förskoleundervisningen och utvärderas minst två gånger under verksamhetsperioden tillsammans med vårdnadshavarna på ett överenskommet sätt

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer:

- ansvaret för registrering av stödet i barnets läroplan för förskoleundervisningen ligger hos läraren inom småbarnspedagogiken
- specialläraren inom småbarnspedagogiken tillhandahåller konsultationsstöd och observerar genom parallellundervisning, smågruppsundervisning eller individuell undervisning

Samarbete med vårdnadshavaren och barnet:

- tillsammans med barnet begrundas vad som hjälper barnet eller vilket stöd han eller hon anser sig behöva
- en aktiv gemensam diskussion med vårdnadshavaren om hur vardagen fungerar samt vilka metoder som skulle stöda vardagen

Intensifierat stöd

Målet med intensifierat stöd är att i ett tidigt skede och på ett systematiskt sätt tillämpa befintliga undervisnings- och elevvårdsrelaterade stödformer. Med hjälp av intensifierat stöd främjar man barnets lärande och uppväxt samt förebygger att barnets problem i samband med lärande, utveckling eller social interaktion växer, blir komplicerade och anhopas. Stödets kvalitet och kvantitet ska motsvara barnets utvecklingsnivå och individuella behov. Barnets utveckling och lärande följs upp och utvärderas regelbundet under det intensifierade stödet. Läroplanen för barnets förskoleundervisning justeras vid behov så att den motsvarar barnets stödbehov.

Det intensifierade stödet inleds redan när förskoleundervisningen börjar om barnet har omfattats av stödet inom småbarnspedagogiken och behovet av stöd fortsätter enligt en pedagogisk bedömning. Barnets och vårdnadshavarnas synpunkter på fungerande stödformer beaktas.

Praktisk organisering av det intensifierade stödet

- under perioden med intensifierat stöd kommer användningen av stödformer att intensifieras genom att öka stödets intensitet, effektivisera samarbetet med vårdnadshavarna, byta undervisningsmetod, anpassa lärmiljön, effektivisera uppföljningen av studiegången och eventuellt minska gruppstorleken (dubbla platser) eller allokera resurser för biträden.
- betydelsen av samarbete med specialläraren inom småbarnspedagogiken accentueras under det intensifierade stödet

- det multiprofessionella samarbetet som främjar och upprätthåller barnets allmänna välbefinnande stärks i samarbete med andra instanser som deltar i rehabiliteringen av barnet
- samarbetet med vårdnadshavarna och barnet är viktigt både för att utredningen av barnets behov samt planeringen och genomförandet av stödet ska lyckas
- inledandet av och ordnandet av intensifierat stöd behandlas mångprofessionellt i samarbete med yrkesutbildade personer inom elevvården på basis av en pedagogisk bedömning

Praxis relaterad till pedagogisk bedömning

- en pedagogisk bedömning utarbetas enligt anvisningarna i grunderna för förskoleundervisningens läroplan på blanketten i Wilma
- vid utarbetandet av den pedagogiska bedömningen används vid behov även andra sakkunniga (till exempel instanser som rehabiliterar och undersöker barnet)
- den pedagogiska bedömningen innehåller en beskrivning av barnets uppväxt- och inlärningssituation som helhet med beaktande av barnets styrkor samt särskilda behov i samband med uppväxt och inläring.
- i bedömningen fästs uppmärksamhet vid inlärningsmiljön som en faktor som möjliggör barnets lärande och utveckling
- vid bedömningen utnyttjas planen för småbarnspedagogik om en sådan utarbetats och stödformer som konstaterats vara relevanta i småbarnspedagogiken
- tillhandahållandet av stödet förutsätter inte en medicinsk diagnos eller sakkunnigutlåtanden

Rutiner när intensifierat stöd inleds, genomförs och avslutas

- lärarens verktyg vid bedömningen är blanketterna i "verktygsbacken"
- i samband med behandlingen av den pedagogiska bedömningen avtalar man om inledande, planering, uppföljning och bedömning av eventuellt intensifierat stöd
- behandling tillsammans med elevvårdspersonalen
- med tanke på stödets kontinuitet fattas beslut om intensifierat stöd för småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen (Lag om småbarnspedagogik 15 e § Beslut om stöd och stödtjänster)

Praxis för utarbetande, utvärdering och översyn av barnets läroplan

- stödet registreras i samarbete mellan läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogik
- stödets lämplighet bedöms regelbundet tillsammans med vårdnadshavarna och de övriga sakkunniga i nätverket.
- läroplanen med intensifierat stöd bedöms minst två gånger under verksamhetsperioden
- av anteckningarna ska det framgå hur den gemensamt överenskomna metoden konkret återspeglas i just detta barns vardag

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer vid utarbetandet av den pedagogiska bedömningen och läroplanen, anordnandet av intensifierat stöd samt vid uppföljningen och utvärderingen av stödets verkningar:

- efter behandlingen av den pedagogiska bedömningen dokumenteras det intensifierade stödet i barnets läroplan för förskoleundervisning med intensifierat stöd
- utöver specialläraren inom småbarnspedagogik, läraren inom småbarnspedagogik och vårdnadshavarna kan instanser som undersöker och rehabiliterar barnet (t.ex. terapeuter) delta i utarbetandet av planen och schemaläggandet av uppföljningen
- de erforderliga samarbetsparter som behövs, och som utgår från barnets behov, konsulteras och tankar från dem inkluderas i barnets vardag
- i planen ska också antecknas eventuellt ordnande av tolknings- och biträdestjänster.

Förfaranden och samarbete med barnet och vårdnadshavaren vid utarbetandet av den pedagogiska bedömningen och läroplanen vid anordnandet av intensifierat stöd

- vid utarbetandet av läroplanen utnyttjas barnets plan för småbarnspedagogik (i Wilma) i samarbete med vårdnadshavarna

- i läroplanen antecknas de mål och åtgärder som ställts upp tillsammans med vårdnadshavarna och avtalas om uppföljning
- läroplanen med intensifierat stöd utvärderas minst två gånger under verksamhetsperioden tillsammans med vårdnadshavarna på ett överenskommet sätt
- barnets delaktighet i upprättandet av dokumenten säkerställs
- genomförandet av stödet förutsätter ett nära och planmässigt samarbete med vårdnadshavarna

Särskilt stöd

Praxis för tillhandahållande av särskilt stöd

- särskilt stöd ges till barn som behöver intensivt multiprofessionellt stöd
- stödet genomförs i allmänhet i barnets egen förskolegrupp enligt principerna för inkludering
- den grundläggande utgångspunkten för verksamheten är att se till att varje barn, med beaktande av dess individuella behov, får uppleva framgång, delaktighet och känsla av att tillhöra gruppen
- särskilt stöd fokuserar på pedagogiska arbetsmetoder, vardagens rehabiliterande betydelse och multiprofessionellt intensivt samarbete
- rollen hos specialläraren inom småbarnspedagogiken betonas i planeringen av och under det särskilda stödet (konsultationsstöd, specialundervisning på deltid, multiprofessionellt samarbete och ingående samarbete med vårdnadshavarna)
- behovet av strukturella stöd betonas till exempel vid tilldelning av resurser för biträden
- stödet förutsätter ett multiprofessionellt samarbete

Praxis relaterad till pedagogisk utredning

- innan beslut om särskilt stöd fattas utarbetas en pedagogisk utredning, som är en multiprofessionell utredning av barnets övergripande situation och tidigare stöd samt stödbehov och undervisningsarrangemang framöver
- behovet av särskilt stöd bedöms multiprofessionellt tillsammans med vårdnadshavarna och andra relevanta instanser som samarbete med elevvårdspersonalen och det övriga multiprofessionella nätverket
- vid behov fogas nya och tidigare sakkunnigutlåtanden, såsom psykologiska eller medicinska utlåtanden eller motsvarande sociala utredningar, till utredningen av särskilt stöd
- I Lojo fungerar den pedagogiska utredningen, som baserar sig på undervisningsarrangemang, dessutom som ansökan till regionala smågrupper/stadens gemensamma klasser när barnet inleder den grundläggande utbildningen

Hörande av barnet och vårdnadshavarna samt beslut om särskilt stöd

- utifrån den pedagogiska utredningen fattas ett skriftligt beslut om särskilt stöd, till vilket en besväransvisning fogas
- direktören för småbarnspedagogiken fattar beslutet om särskilt stöd
- innan tjänsteinnehavarbeslut fattas ska barnet och vårdnadshavarna höras enligt förvaltningslagen, den för barnet utsedda specialläraren inom småbarnspedagogiken svarar för hörandet
- under förskoleundervisningen kan beslut om särskilt stöd fattas utifrån en pedagogisk utredning, om intensifierat stöd inte är tillräckligt
- beslut om särskilt stöd för barn som är berättigade till förlängd läroplikt fattas samtidigt med beslutet om förlängd läroplikt
- beslutet om förlängd läroplikt och särskilt stöd fattas av direktören för den grundläggande utbildningen
- Behovet av beslutet om särskilt stöd ses över åtminstone under vårterminen i årskurs 2 eller tidigare om barnets behov av stöd förändras. En ny pedagogisk utredning av vilket barnets behov av särskilt stöd framgår utarbetas. Om det konstateras att behovet fortsätter fattas nytt beslut om särskilt stöd för eleven. Ett förvaltningsbeslut fattas om avslutandet av stödet, om eleven inte längre behöver särskilt stöd utan överförs till intensifierat stöd.

- Beslutet om särskilt stöd kan fattas utan föregående pedagogisk utredning, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för barnet till följd av en sjukdom, funktionsvariation, störningar i känslolivet eller någon annan motsvarande orsak inte kan ordnas på annat sätt. Som ansökan används då en ansökningsblankett som undertecknats av vårdnadshavarna och ett bifogat sakkunnigutlåtande.
- När barnet påbörjar den grundläggande utbildningen överförs det ursprungliga tjänsteinnehavarbeslutet till skolan. Om barnet flyttar till en annan kommun arkiveras det ursprungliga tjänsteinnehavarbeslutet enligt Lojo stads arkiveringsregler och en kopia skickas till den andra kommunen.

Barn som omfattas av en förlängd läroplikt

- längden på förskoleundervisningen för barn, dess tidpunkt och undervisningsarrangemang planeras individuellt enligt barnets behov
- i regel kan förskoleundervisningen vara högst två (2) år
- Det är viktigt att det för vårdnadshavarna utreds de olika sätt, på vilka man kan ordna undervisningen för en elev som har förlängd läroplikt. Speciallärarna inom småbarnspedagogiken svarar för att informera vårdnadshavarna om förfarandena för förlängd läroplikt vid rätt tidpunkt. Vårdnadshavarna bör förstå de olika förfarandena för förlängd läroplikt och deras betydelse för/inverkan på deras barns lärtig.
- man förhandlar individuellt om ordnandet av studierna utgående från barnets behov tillsammans med vårdnadshavarna, utbildningsanordnaren och representanten för förskoleundervisningen, de övriga sakkunniga som deltagit i rehabiliteringen samt personalen inom småbarnspedagogiken/förskoleundervisningen som deltagit i vården.
- Det är önskvärt att beslut om förlängd läroplikt i regel fattas innan läroplikten börjar. När beslutet fattas för en 5-åring antecknas i beslutet att den förlängda läroplikten börjar 1.8 det år då barnet fyller sex (6) år. Om vårdnadshavaren beslutar att barnet påbörjar förskoleundervisningen som 5-åring får barnet genast särskilt stöd, och en personlig plan för anordnandet av undervisningen (IP) ska utarbetas för barnet. Det är direktören för småbarnspedagogik som utifrån vårdnadshavarnas ansökan fattar beslut om särskilt stöd i den frivilliga förskoleundervisningen.
- förskoleundervisning som hör till läroplikten kan ordnas även i en grupp inom småbarnspedagogiken i stället för i en förskolegrupp om barnets bästa så kräver
- om det i multiprofessionellt samarbete anses att ett barn gynnas av att påbörja den grundläggande utbildningen ett år senare än vad lagen föreskriver på basis av den förlängda läroplikten, fattas beslutet om inledande av grundläggande utbildning av rektorn för barnets skola
- frågor om förlängd läroplikt baserar sig alltid på intensivt mångprofessionellt samarbete, och beslutet ska motiveras med ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande av vilket den sakkunniges uppfattning om funktionsstörningens art bör framgå
- samarbete mellan småbarnspedagogiken, grundläggande utbildningen och förskoleundervisningen är nödvändigt för att ordna stöd för barn som omfattas av förlängd läroplikt
- samarbetsformerna är övergångsmöten, besök i samband med övergången och eventuella övningsperioder samt eventuellt annat samarbete med specialundervisningen inom den grundläggande utbildningen
- man ska vid behov samarbeta med handikapptjänster samt den instans som undersöker och/eller rehabiliterar barnet

Individuell plan för anordnande av undervisning (IP)

- en individuell plan för anordnande av undervisning (IP) relaterad till stödet utarbetas i samarbete med vårdnadshavarna, och av den ska undervisning och annat stöd enligt beslutet om särskilt stöd framgå
- specialläraren inom småbarnspedagogik och gruppens lärare inom småbarnspedagogik svarar för utarbetandet och utvärderingen av IP
- IP ska utvärderas minst två gånger under verksamhetsperioden

Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Prioriteringarna för specialundervisning på deltid planeras i samarbete med barnets vårdnadshavare och andra eventuella instanser som stöder barnets inläring, utveckling och uppväxt i samband med läroplanen för barnets förskoleundervisning eller IP. Specialläraren inom småbarnspedagogik tillhandahåller specialundervisning på deltid på alla nivåer av förskoleundervisningen. Ett barn som får särskilt stöd har rätt till specialundervisning som ges av speciallärare inom småbarnspedagogiken på det sätt som bestäms i IP. Vid särskilt stöd finns till förfogande förutom specialundervisning även alla andra stödformer inom förskoleundervisningen. Undervisningen kan ges som kompanjonundervisning, i små grupper eller som individuell undervisning. Läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogik avtalar om konsultation av specialläraren inom småbarnspedagogiken grupp- och fallspecifikt.

I förskoleundervisningen kan ett enskilt barn eller en grupp ha ett biträde som har i uppgift att stödja det enskilda barnet eller barn i gruppen. Tilläggsresursen möjliggör individuellt stöd som tillhandahålls av ett specialbiträde eller alternativt kan specialbiträdet hjälpa andra barn medan läraren inom småbarnspedagogik undervisar en individ eller en smågrupp. Det är väsentligt att läraren inom småbarnspedagogik och specialbiträdet planerar stödet för barnets och hela förskolegruppens utveckling tillsammans med den övriga personalen. Vid behov får de stöd av specialläraren inom småbarnspedagogik.

Gruppernas personal ska se till att alla barn med olika kommunikationsförmågor blir hörda och förstådda samt får möjlighet att interagera med andra barn och vuxna. Med tolkningstjänster avses tolkning på teckenspråk eller med kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal.

När tolk- och biträdestjänster övervägs för barnet bedöms stödbehovets kvantitet och kvalitet. Tolk- och biträdestjänsterna fördelas gruppvis på basis av stödbehoven hos barnet/barnen i gruppen. Beslutet om tillhandahållande av tolk- och biträdestjänster fattas utifrån bedömningar och utredningar när stödet inleds/granskas. Vid bedömningen av stödets storlek och art används uppgifter från vårdnadshavarna samt eventuella sakkunnigutlåtanden om barnets behov av stöd och beaktas annat stöd som barnet fått.

Barnet har rätt till hjälpmedel enligt stödbehovet. Anordnaren av förskoleundervisning svarar för de stödåtgärder och hjälpmedel som barnet behöver för att kunna delta i förskoleundervisningen. Detta kan till exempel handla om tillgänglighet med beaktande av arrangemang relaterade till rörlighet och andra fysiska aktiviteter såsom rullstolsramper och räcken eller kommunikationshjälpmedel.

6. Elevvård

I det här kapitlet anges de centrala principerna för elevvården i enlighet med lagen om grundläggande utbildning och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet samt utbildningsanordnarens skyldighet att göra upp en elevvårdsplan enligt lagen om elev- och studerandevård.⁸⁰

I dessa grunder används begreppen barn, förskoleundervisning, förskola och förskoleenhet. Det som nedan föreskrivs om välfärdsområden gäller även Helsingfors stad.⁸¹

Elevvård innebär att främja och upprätthålla barnets lärande, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i förskolan⁸². Barnet har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen⁸³. Barnets bästa⁸⁴ beaktas inom elevvårdsarbetet.

Elevvården ska genomföras som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och barnen och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner⁸⁵. Elevvården utgörs av såväl gemensamt som individuellt elevvårdsarbete. Den gemensamma elevvården är förebyggande och det primära sättet att ordna elevvård inom förskoleundervisningen. Elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i förskolan. Barnet har dessutom rätt till elevvårdstjänster, som utgörs av rådgivningsbyråttjänster enligt åldersgrupp och kurators- och psykologtjänster⁸⁶. Elevvårdstjänsterna ska ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för⁸⁷.

6.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens elevvårdsplan

I LOJO

Elevvården utgår från barnen. Inom elevvården ska elevens ålder och förutsättningar beaktas. Elevvårdstjänsterna fokuserar på skolgemenskapen, individen och ömsesidigt samarbete som i förskoleundervisningen utvecklas på ett regionalt och kommunalt plan. Förskoleundervisningen svarar för att underrätta vårdnadshavarna och hänvisa dem till elevvårdstjänsterna. Principen är att vårdnadshavarna får tillräcklig information om barnets förskoleundervisning, att de har verkliga möjligheter att delta och påverka och att man lyssnar på dem samt att deras respons utnyttjas i utvecklingen och genomförandet av förskoleundervisningen. Elevvården bildar ett kontinuum från förskoleundervisningen till den grundläggande undervisningen. Lojo har en kommunal elevvårdsplan för förskoleundervisning och grundläggande utbildning (Barn-, ungdoms- och familjenämnden 1.6.2023 § 87). Elevvårdsplanen ersätter från och med 1.8.2023 de tidigare enhetsspecifika planerna.

Lojo stad har gett ut en handbok om en trygg och sund förskoleundervisning som börjar tillämpas i augusti 2023. Handboken har fogats till elevvårdsplanen och läroplanerna. Den innehåller två avsnitt som stöder varandra – jämställdhets- och likabehandlingsplanen samt planen för arbete mot mobbning. När det gäller säkerhet och välbefinnande prioriteras det förebyggande arbetet, som hör till alla enheters pedagogiska vardag. Vid planeringen av den pedagogiska vardagen är

⁸⁰ Lag om grundläggande utbildning (477/2003) 14 § och lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

⁸¹ Lag om elev- och studerandevård 1 § (377/2022)

⁸² Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 3 §

⁸³ Lag om elev- och studerandevård 9 §

⁸⁴ FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

⁸⁵ Lag om elev- och studerandevård 3 § (377/2022)

⁸⁶ Lag om elev- och studerandevård 3 § och 4 §

⁸⁷ Hälso- och sjukvårdslag 15 a § (378/2022) och lag om elev- och studerandevård 9 § (377/2022)

barnets intresse den viktigaste prioriteringen. Verksamhetsstället kan genom sin verksamhet bidra till att mångfalden identifieras och beaktas på ett positivt sätt. Målet för planen är att säkerställa att arbetet för jämställdhet och likabehandling utförs systematiskt inom småbarnspedagogiken. Den funktionella jämställdhets- och likabehandlingsplanen är ett verktyg för utvecklingen av småbarnspedagogikens verksamhetskultur enligt inkluderande principer. I jämställdhets- och likabehandlingsplanen granskas och utvecklas rutinerna för vuxna inom småbarnspedagogiken. Utgångspunkten är att tillgodose barnens intresse. Främjandet av jämställdhet och likabehandling påverkar välbefinnandet som är en viktig del av arbetet mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld.

7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna förskoleundervisning⁸⁸. I tillståndet kan anordnaren av förskoleundervisning beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

I förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip bör verksamheten, fostran och undervisningen följa de allmänna mål som fastställts för förskoleundervisningen samt de gemensamma mål som fastställts för förverkligandet av lärområden. Förskoleundervisningen ska följa föreliggande läroplansgrunder för förskoleundervisningen utan att binda barnen vid något värde- eller fostringsfilosofiskt system som ligger bakom en speciell världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna förskoleundervisning och i statsrådets förordning⁸⁹.

7.1. Frågor som avgörs på lokal nivå

Den lokala läroplanen för förskoleundervisningen kan vara gemensam för anordnarens samtliga förskoleenheter, specifik för varje enhet, eller en kombination av dessa i enlighet med anordnarens beslut. En lokal läroplan för förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip kan ha en speciell utformning inom ramen för tillståndet att ordna undervisning och statsrådets förordning⁹⁰. Den lokala läroplanen kan inte stå i konflikt med lagstiftning gällande förskoleundervisning eller med grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

Utöver det som tidigare fastställs i läroplansgrunderna ska anordnaren av förskoleundervisning i sin läroplan fastställa och beskriva

- vilka är de aspekter som bygger på en viss världsåskådning som kompletterar förskoleundervisningens värdegrund och hur syns de i förskolans verksamhetskultur, i arbetssätten och i prioriteringar av innehållet i lärområdena
- vilka är de pedagogiska principer och lösningar som bygger på en viss pedagogik och hur syns de i förskolans verksamhetskultur, i arbetssätten och i prioriteringar av innehållet i lärområdena.

88 Lag om grundläggande utbildning 7 § (628/1998)

89 Statsrådets förordning (422/2012) 3 § och 10 §

90 Statsrådets förordning (422/2012) 3 § och 10 §